

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

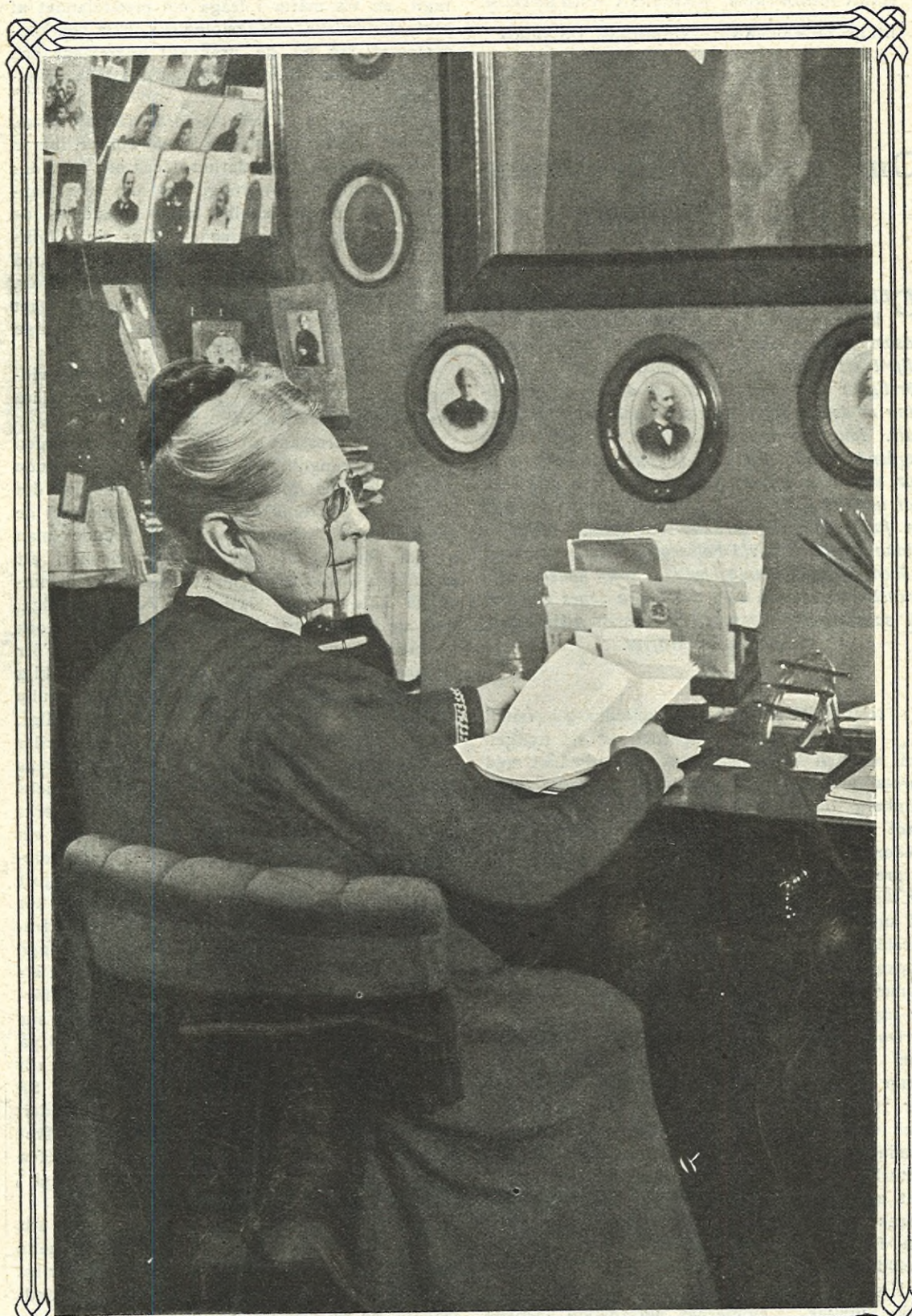
ILLÜSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

PROFESSORSKAN AGDA MONTELIUS, FÖDD REUTERSKIÖLD,
VID SITT ARBETSBORD.

Hoffotograf A. Blomberg foto.

På
Agda Montelius'
60-årsdag
den 23 april 1910.

EN STACKARS journalist får skriva om mångt och mycket — varietédivor och skolfröknar, sångerskor och artister och handarbetsmänniskor och skådespelerskor och husliga fruar. Och alla äro de "märkvärdiga" på något sätt.

Men fru Agda Montelius, hon är inte "märkvärdig" alls.

Hon sitter i soffan i sitt mottagningsrum på F. V. O:s byrå och har en lugn, god blick i sina ärliga ögon och visar sig utan förkonstling vara hvad hon är — en klok, god, intelligent, finkänslig kvinna.

Det är därför att hon är det, som Idun i dag vill göra sig till de svenska kvinnornas tolk, tala och säga:

Tack, Agda Montelius, för ditt trogna sträfvanande, för ditt goda och själsfina exempel, för ditt tålmod och din rika insats i vårt nutida sociala lif. Tack för att vi med den mest obetingade aktning kunna hälsa dig i dag på din 60-årsdag, och tack, att du allt fort vill föra våra runor med den äran.

Agda Montelius, född Reuterskiöld, är för ingen ett okänt namn. Det statar med "ordf." efter i Fredrika Bremerförbundets matrikel, är oupplösligt förbundet med Föreningen för välgörenhetens ordnande, Svenska fattigvårdsförbundet, Barnvårdsförbundet, Småbarnshemmet, Murbecks barnhem, Föreningen för öm och sedlig modersvård m. m. m. Allt sammans lemmar i den organiska sociala kroppen. Hennes arbete och inflytande äro mycket för betydliga för att kunna annat än ytligt beröras i denna enkla honnör.

Största delen af sin tid delar hon dock mellan Fr. Bremer-förb. och F. V. O. så att förstå, att den förra får de två tiondelarna och den senare de åtta.

Ty F. V. O. är hjärtebarnet. Där vi sitta i soffan och ängslas för klockan och väntande sammanträden, glömmer hon tiden och får färg på kinderna och ifver i rösten, då hon nämner sin älsklingsuppgift.

Fredrika Bremerförbundet, säger fru Montelius, intresserar mig mycket, isynnerhet efter den omläggning af dess riktlinjer, vår tid gett det. Förr var förbundets uppgift att skaffa bildningstillfällen och arbete åt kvinnor af de s. k. bättre klasserna, nu sträfvar det främst att tillgodose behovet af praktisk undervis-

AGDA MONTELIUS,

IDUNS KVINNLIGA AKADEMIS HÖGT FÖRTJÄNTA OCH VÄRDERADE ORDFÖRANDE, SOM VI ENSTÄMMIGT — HADE DU EJ STÅTT INOM VÅR KRETS — SKULLE KRÖNT JUST MED IDUNS PRIS, HVILKET AFSER ATT "BELÖNA OCH FRÄMJA FÖRTJÄNSTFULL KVINNLIG GÄRNING", HEMBÄRA VI PÅ 60-ÅRS DAGEN VÅR VARMA HYLLNING.

SOFIE GUMÆLIUS. SELMA LAGERLÖF.

GERDA LUNDEQUIST. ALICE NORDIN.

ANNA SANDSTRÖM. KAROLINA WIDERSTRÖM.

LILLI ZICKERMAN. CAROLINE ÖSTBERG.

Om sexuell undervisning och uppfostran.

För Idun af Elisabet Eurén.

DEN SEXUELLA UNDERVISNINGEN i skolorna, länge förberedd och på många håll motarbetad såsom onyttig eller skadlig för de unga, har nu blifvit ett faktum. En lärobokslitteratur i ämnet föreligger som följd häraf, och det är en granskning af denna, som inrymmer i nedanstående uppsats. Idun har önskat framlägga så objektiva och ingående uttalanden som möjligt, väl vetande af hur stor vikt frågan måste vara för hvarje hem, där ungdom fostras. Vi ha därför sett oss om efter en fullt sakkunnig kritiker och lyckats vinna en sådan i adjunkten vid Folkskolelärarinneseminarieförkönen Elisabet Eurén, hvilken själf undervisar i sexuell hygien och som bedömare synes äga den på samma gång vidsynta och sansade uppfattning, som ämnet kräver.

UNDER RUBRIKEN "Handledning i sexuell undervisning och uppfostran" ha nyligen två arbeten utkommit, det ena utmärkt med första pris och författadt af doktorerna Julia Kinberg och Alma Sundquist, det andra belönad med andra pris och författadt af Elin Cederblom. Det förra arbetet är afsedt för lärare och lärarinnor samt föräldrar, det senare är lämpadt att kunna sättas i händerna äfven på ungdom för studier i ämnet tillsammans med föräldrarna. Denna olikhet i syftet ger ju böckerna en skiljaktig prägel och bör ihågkommas vid bedömandet. Till lärobok för barn är ingendera afsedd.

Dock torde fröken Cederbloms handledning, som är delad i två små böcker, den ena för "mor och dotter samt för lärarinnor", den andra för "föräldrar och deras söner samt för lärare" med fördel kunna användas såsom lärobok vid seminarier och andra högre läroanstalter. Enkelt, naturligt och rakt på sak, men på samma gång fint och värdigt, talar författarinnan om människans könsorgan, deras verksamhet och vård, om fostrets utveckling samt om ärftlighet och föräldrans ansvar.

Hon ger goda hygieniska råd och praktiska vinkar, i synnerhet beträffande barnens sedliga uppfostran. Utan att någonsin förfalla till moralpredikant betonar hon ständigt vikten af att hjälpa de unga fram till ett rent lif

genom att vädja till deras ansvarskänsla, deras goda vilja. En fast och etisk grundåskådning utan stora ord och åthäfvor bär hela framställningen. "Till endast upplysning får man ej sätta sin lit. Ytterst hänger dock motståndskraften på om karaktären fostrats till renhet, själfbehärskning och hänsyn för andra." Författarinnan dokumenterar sig som en klok och god psykolog, den där inser, att viljekultur betyder oändligt mycket mer än kunskapskultur, när det gäller att handla. Hon har lagt sin handledning efter den principen, att "äfven det mest omfattande hygieniska vetande om alla sexuella faror tjänar till intet, såvida icke människan har kraft att i frestelsens ögonblick handla efter detta vetande. Problemet om ungdomens skydd för den sexuella faran är därför en kraftfråga snarare än en kunskapsfråga." (W. Foerster.) Författarinnan har därför iakttagit en vis måtta i fråga om meddelandet af rent anatomiska och fysiologiska fakta och koncentrerat sig på de praktiskt hygieniska och etiska sidorna af de livsviktiga sexuella spörsmålen.

Såsom brister i arbetet torde få antecknas, dels att språket flerstädes är väl abrupt, ibland så att sammanhangets klarhet därpå blir lidande; dels att ingen anvisning ges om huru sanningen lämpligen skulle kunna meddelas de små, när de begynna spörja efter sin tillblifvelse. Jag tillåter mig att med afseende härpå hänvisa till dr Mary Wood-Allens små böcker, särskildt "Återgålden barnens förtroende" samt Matias Skards lilla häfte: "Hvad bör vi sige till vore born om kjönslifvet?"

Synnerligen lämpligt är, att författaren vidfogat en förteckning på "en del populära skrifter i hithörande frågor".

Det är intressant att iakttaga, huru som lagen om pendelsvängningarna städse gör sig gällande under tidernas lopp och nu ej minst på det område af människolifvet, som omfattar de sexuella lifsytringarna. Förr bredde man genom förtegenhet och hemlighetsmakeri ett för många fördärfbringande mörker öfver människans ädlaste och viktigaste fysiska förmåga, den att skapa nytt lif, hvilken förmåga ju ock så intimt sammanhänger med sjäslifvet. Förr lämnade man rent af åt en lycklig eller olycklig tillfällighet, huruvida denna förmåga skulle komma att utveckla sig sundt eller sjukligt, bevaras ren eller sudlas, sprida välsignelse eller förbannelse. Vid studiet af människokroppens byggnad, förrättningar och hygien förbigicks under tystnad allt, som rörde just de lifsverktyg, hvilka människan äger icke blott för sin egen, utan också för släktets skull. Intet talades om det stora ansvar, som medföljer just dessa organs funktioner, om den helgd, som bör hvila däröfver. På sina undrande, naiva frågor öfver sitt eget och syskonens ursprung fingor barn i regel osanna eller afvisande, ej sällan afsnäsande svar, och när de så märkte, att föräldrarna förtego något för dem, vände de sig till obehörigt, ansvarslöst håll och erhöllo på detta sätt ytterst ofta en skof blick på allt det, som hör till släktets uppehållande. Så blef för mången lifsströmmen smutsad redan vid sin källa. Så har mången gått genom lifvet med en allt förvridande och förfulande skärfva i ögat, alldeles som den stackars lille Kai i Andersens saga om Snödrottningen.

Nu, i våra dagar, pågår i stället ett allt ifrigare upplysningsarbete just på det sexuella området. Och tacksamma må vi vara öfver att det mörker, i hvars skydd så mycket ondt frodats, är på väg att skingras.

Men — har man förut skattat åt den ena ytterligheten — den att ängsligt dölja allt hvad som rör tillblifvelsens mysterium — så tycks man

ning, isynnerhet i landtbruk, inom arbetare- och landtmannaklassen.

Men, afbryter hon plötsligt, skrif inte något om mig i Idun. Tag hellre arbetet, F. V. O. till exempel. Det är mycket mer värdt att skrivas om, jag är bara en bland de arbetande och det är många andra, som mer än jag bära dagens börda.

Intervjuaren småler med en skalk i tanken. Hur är det Martensen säger — det är hennes gärning, som vittnar för människan.

Fröken Agda Reuterskiöld ingick vid 21 års ålder äktenskap med nuvarande professor O. Montelius, hvars trogna reskamrat och sekreterare hon allt sedan varit. År 1879 drogs hon in i det sociala lifvet genom att inväljas i Maria församlings skyddsförening. Det var här hennes praktiska organisationsförmåga och sunda människokänedom först kommo till synes. Skyddsföreningens omdaning blef hennes första verk. År 1890 företog hon en studieresa till London, där hon ifrigt studerade Charity organisation society. Denna resa fick rika frukter för F. V. O., hvars byråförestånderska fru Montelius blef. F. V. O. ledes så mycket som möjligt efter Charity organisations principer. Och det är dessa principer, som fångat fru Montelius hela varma intresse.

Det skulle vara mitt käraste önskemål, säger hon, att få F. V. O. till en neutral mötesplats för alla sällskap, organisationer och enskilda, som idka välgörenhet. Jag ville, att F. V. O. verkligen skulle bli en samhällsfaktor. Min tanke om fattigvård är den, att vi skola hjälpa så, att vi göra oss själfva öfverflödiga. Ställ en människa på fötter genom att ge henne arbete, stöd henne med att bereda möjligheter för starten — kläder, möbler, bostad, sjukvård, hvad det nu är. Och låt henne så reda sig själf. Hvarken hon eller samhället har nytta af litet ineffektiv hjälp då och då. Nej, till botten med allt. Börja allra underst ifrån och red upp hela härfran. Det är allt hvad F. V. O. vill. Hit komma ju fall, som vi finna höra mer hemma under den direkta fattigvården, ja, ibland under slummen. Och då skicka vi dem dit.

Det är en sak, som ofta väcker anstöt — våra undersökningar. Ja, det är en grannliga sak och måste utföras grannliga. Men ehuru tidsödande är den oundviklig. Om ni går till en läkare och säger: jag har ondt i foten, ge mig det och det plåstret, svarar inte då läkaren, att han först vill se skadan, så att han som läkekunnig icke begär något misstag med den begärda ordinationen? Visst gör han det! Så är det också med oss. Låt oss få veta orsaken till er misär, så kunna vi bättre hjälpa, säga vi. Karaktären och viljan måste med i saken, om det skall kunna bli någon varaktig hjälp. Men hvarför taga det så illa? Min åsikt är, att människa talar bäst till människa, vi äro ju alla af ett kött och blod.

Professorskan ser vädjande på intervjuaren, som lifligt känt igen en ensam personlighets tonfall.

En rätt utveckling i gifna spår, sammanfattar hon, af fattigvårdslagstiftningen och fattigvårdsarbetet, se där min innerligaste önskan. Humanare lagar och större resultat.

Och hvem vill icke häri instämma. Hvem vill icke på hedersdagen tillönska en jämn stegring för Agda Montelius lifslänga sträfvan — som människa för människa.

EIRA HELLBERG.

ROSENFORS
HAFREGRYN

Vi bedja få fästa husmödrars uppmärksamhet på, att våra sedan länge kända och efterfrågade fabri- kater af hafregryn och sundhetsmjöl numera finnes att tillgå i de flesta större speceriaffärer. Genom ny- uppfunna, fulländade prepareringsmetoder samt genom användande af den finaste råvara, framställa vi ett fabrikat, som i smak och näringsvärde står främst bland alla i handeln förekommande hafrepreparater. Efterfråga alltid Rosenfors hafregryn och sundhetsmjöl, hvars tillverkning står under läkares kontroll. Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.

Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.

Inreg. Varumärke.

nu på många håll vara lika benägen att svänga öfver till den motsatta. Man ropar på upplysning, ju mer dess bättre, men glömmer lätt, att denna icke förmår allt. En fiende besegras icke blott därigenom, att man låter strålkastarnas ljus spela in och upplysa alla mörka vinklar och vrår i hans läger. Det vill också — och förnämligast — strid till, strid på lif och död med alla de vapen, dem ej blott det teoretiska vetandet, utan äfven den praktiska öfningen och den härdade viljan ha satt i ens hand. Endast så vinnes seger.

Till liknande tankar föränledes man vid läsningen af doktorerna J. Kinbergs och A. Sundquists "Handledning", då man finner att närapå $\frac{3}{4}$ af utrymmet är anslaget åt en rent beskrifvande framställning af fortplantningsorganens anatomi, fysiologi och embryologi. I förhållande härtill skänker denna handledning ett opropor-tionerligt fåtal sidor åt framställningen af de praktiska hygieniska och etiska spörsmål, som sammanhånga med den sexuella uppfostran. Frånsett denna brist på proportion i fram-ställningen af den sexuella frågans olika faser, äro bokens sex första kapitel sakrikt och objektivt, redigt och klart skrifna och böra kunna blifva till god hjälp för de lärare och lärarinnor, som önska öka sitt eget vetande i dessa frågor. För den vetenskapliga korrekt-heten borgar ju, att boken af den uteslutande medicinskt sammansatta prisnämnden belönats med första pris. Skulle däremot denna hand-ledning vilja vara normerande för måttet af hvad som vid sexualundervisningen bör medde-las af anatomi, fysiologi och embryologi, så torde detta resultera i ett pedagogiskt miss-grepp. Ett så pass ingående detaljstudium, som här förekommer, torde vara hvarken be-höfligt eller nyttigt vid undervisning af barn och ungdom. De många detaljerna snarare förvirra och skymma än stödja totalintrycket.

Med afseende på kapitlet om sexuella abnor-miteter må sägas, att det torde vara högst tvifvelaktigt, huruvida någon som helst under-visning därom bör meddelas i skolan. Klass-undervisning på detta ömtåliga område kan bringa mer skada än gagn. Skall den medde-las, så måste läraren stå i ett varmt person-ligt förhållande till sina elever och vara säker om deras förtroende samt ha förmåga att tala fint och taktfullt, med vishet och måtta. Helst borde väl allt, som hör hit, meddelas enskildt och naturligt af föräldrarna. Dessas oefter-gifliga plikt är då att på alla sätt söka före-komma den art af sexuell förvillelse, som tyvärr lär vara långt ifrån ovanlig bland de unga. I detta afseende tyckas mig såväl fröken Ceder-bloms som doktorerna Kinbergs och Sundquists böcker innehålla väl litet af ledning och praktiska anvisningar. En god hjälp till såväl den rätta uppfattningen af som praktiska åtgärder mot detta onda skänkes af ett par böcker, som jag ber att få varmt förorda till komplettering af hvad handledningarna meddela: *Fr. Klav-veness*: "Ungdomens första osedlighet samt be-frielsen från den och dess följder genom en naturlig-sedlig könsuppfattning" (öfvers. fr. norskan, pris 1 kr.) och *Hans Wegeners*: "Vi unge män" (öfvers. fr. tyskan, pris 2 kr.). — Huruvida de unga skola reagera kraftigt och sundt emot påkommande frestelser eller icke, det beror ju ej så mycket på hvad de veta, utan på hvad de vilja. Här kunna för-äldrar ge sina barn en stor hjälp genom en från första början målmedveten, klokt och sundt anlagd fysisk och psykisk uppfostran, som söker frambringa en frisk och stark kropp såväl som en god och härdad vilja. I Handledningen uttrycker dr Kinberg detta så (sid. 125): För att nå den sexuella uppfostrans mål, hvilket är

att begränsa och kanalisera könsdriften, att leda den i sådana banor, att den tjänar för individen och framför allt för släktet nyttiga ändamål, bör man sträfvä att afleda uppmärksamheten från denna sida af vårt driftlif och inrikta den på en annan af våra drifter, *verk-samhetsdriften*. Och hon betonar, hurusom verk-samhetsdriften skänker glädje och tillfredsstäl-lelse, när den användes till att besegra svårigh-eter såväl på det fysiska som på det andliga området, hurusom den med andra ord är starkt lustbetonad. Härmed skänkes uppfostraren en förträfflig anvisning: sysslolöshet är en af den etiska uppfostrans värsta fiender. Likaså visar hon på andra svåra fiender till barnens sedliga utveckling: förställning, hemlighetsmakeri, brist på förtroende, i det hon (sid. 118) säger: "Ingenting i vår uppfostran är viktigare än att lära barnen vara ärliga och rättframma, att lära dem, att allt hvad de tänka och känna och handla kunna de lugnt bära fram till föräldrarna, vissa att hos dem alltid finna förståelse och upp-muntran i det goda och kloka, öfverseende då de felat, hjälp och varning, där de gått vilse."

Andra uttalanden i denna bok, för hvilka man bör vara författarna tacksam, äro följande utsagor angående individens skyldighet att i vissa fall föra ett återhållsamt lif: "Att detta tvång i många fall kan kräfva större eller mindre ansträngningar, skall ej förnekas. Men jag vill genast tillägga, att det af hvarje frisk och sund, normalt utvecklade individ, man som kvinna, kan genomföras utan större svårigheter och framför allt utan fara för hälsan. Allt beror här på med huru mycket god vilja man går uppgiften till mötes" (Sid. 128.) Och vidare (sid. 132): "Det moderna samhället (borde väl ha hetat "rättsmedvetandet"?) — — fordrar sålunda, att äfven mannen spar sitt sexuella lif, till dess det når sin sunda och naturliga utveckling i förbindelsen med en kvinna, som han håller tillräckligt af för att i henne äfven vilja se sina barns mor." Man skulle blott ha önskat, att författarna utförligare hade fram-ställt och kraftigare understrukt dessa den nyare fysiologiens och medicinens åsikter, som ju slå undan stöden för såväl den s. k. dubbel-moralen som prostitutionen, hvilket ock af för-fattarna, ehuru väl mycket i förbigående, fram-hålles (sid. 132). I dr Ellen Sandelins för-träffliga lilla bok: "Om ungdomens sedliga upp-fostran" (pris 1 kr.) och Hans Wegeners "Vi unge män" finnas sakrika och intressanta fram-ställningar af dessa för samhället och individen så viktiga frågor.

Emellertid förekomma i de två sista kapitlen af doktorerna Kinbergs och Sundquists "Hand-ledning" några uttalanden, som göra det omöj-ligt att från skolans sida godtaga en sådan framställning såsom normerande för sexuell undervisning och uppfostran. Jag åsyftar först och främst ett par uttalanden om de preven-tiva medlen, som där förekomma och som redan vidlyftigt omdebatterats i dagspressen. De lyda: "De människor, hvilka för sin egen lyckas skull ej vilja lefva abstinent, böra, hellre än att skapa nya lif, där starka skäl förbjuda detta, genom användande af s. k. preventiva åtgärder söka förekomma befruktning." — "Å andra sidan kan ett sexuell förhållande vara fullt värdigt och allvarligt, äfven om lämplig-het och på grund därpå vilja till föräldraskap saknas, och ett sådant förhållande, ehuru med afsikt sterilt, kan också tänkas göra båda par-ternas lif så mycket rikare och lyckligare, att en försakelse därpå skulle vara meningslös."

Skola vid den populära undervisningen i hy-gien de preventiva medlen vidröras — och detta torde kanske vara nödvändigt i dessa dagar, då af ovederhäftiga och ansvarslösa agitatorer så

mycken vilseledande, ja, brottslig propaganda be-drifves för att sprida en skadlig och oriktig kunskap därom till bredaste lager — så måste denna upplysning *endast* och *allenast* gå ut på "att i största möjliga mån bekämpa dessa me-dels användning" (dr Inez Laurell i St. D. $\frac{5}{4}$ 1910). Undervisningen kan och får endast på-visa, hurusom sådana onaturliga åtgärder för-vandla hvad som borde vara det ständigt fram-kvällande lifvets djupa och rena källsprång till något artificiellt och dödt, något groft meka-niskt och fult, något ändamåls- och menings-löst — följaktligen naturvidrigt och otillbörligt; hurusom ett allmännare användande af dylika medel städse — enligt historiens upprepade vittnesbörd — kännetecknat perioder af förfall och åtföljts af kulturens undergång och rasens utrotande.

Lifvet bjuder ju tyvärr på många patologiska och abnorma förhållanden, ej minst i sexuell hänseende, men att afhandla dessa tillkommer icke den populära undervisningen; detta är på sin plats mellan läkaren och hans patienter; hvad som i hvarje enskildt fall kan tillrådas och antagas, det blir för båda parterna en samvets-sak. Men ett generellt uttalande om att dessa medel i vissa fall kunna och böra användas, det är alldeles icke tillbörligt i en bok, som vill vara en handledning för sexuell uppfostran och undervisning.

Jag tror alldeles icke, att författarna på nå-got sätt afsett att göra propaganda för dessa medels användande, men de ha tydligen förbi-sett, att deras uppgift icke varit att skriva en studiebok, utan en praktisk "handledning för uppfostran och undervisning"; i sin ifver att upplysa om så mycket som möjligt ha de glömt tillse, att icke åtskilliga af deras uttalanden, knapphändigt formulerade som de mångenstädes äro, för den icke-medicinskt bildade skulle komma att te sig såsom hvarandra motsägande; sannolikt ha de tilltrött sina läsare större me-dicinskt och patologiskt vetande, än hvad fler-talet besitter. I alla händelser tyckas dessa nu berörda uttalanden vittna ej blott om bris-tande psykologisk blick och otillräcklig männi-skokännedom, utan äfven om en oklar ansvars-känsla.

Dessa uttalanden om de preventiva medlen sammanhånga nog med den materialistiskt-mekaniska världsåskådning, hvilken författarna tyckas omfatta. Dr Kinberg framställer i kapitlet om "Principerna för sexuell upp-fostran i hem och skola" människans vilja så-som en produkt af "hjärnorganisationen och de förnimmelser och föreställningar, som i hand-lingsögonblicket påverka individen", således som ett resultat af den mekaniska kausalite-ten (orsakskedjan). Denna deterministiska åsikt förnekar viljans förmåga att genom egen makt under de gifna yttre och inre förutsättningarna kunna handla på olika sätt. Om världsåskåd-ningar är här ej platsen att tvista. Dock må få påpekas, att vid allt tänkande måste man välja en utgångspunkt, ett första antagande. Och det beror ytterst på denna "vilja till tro", hvilken världsåskådning man kommer att om-fatta. Men *det* måste här sägas, att det är lindrigast sagdt oriktigt att i en populär-veten-skaplig bok, som vill vara en handledning i ett visst slag af undervisning och uppfostran och som kommer att läsas af ett stort flertal personer, hvilka sakna nödiga förutsättningar att kritiskt bedöma frågan, såsom en oveder-lägglig och af vetenskapen redan godkänd upp-fattning framställa en ännu så länge obevisad, mycket omtvistad och t. o. m. af en nyare naturvetenskaplig forskning bestridd åsikt som den mekaniska determinismen. Konsekvent är ej denna materialistiskt-mekaniska lifsåskådning

Begär alltid

Granit-smaljerade

Gittfria och syrefasta.
Prisbilliga.

KOCKUMS

KOKKÄRL

Fås på begäran öfver-
allt i hela världen.

IDUNS MODELLKATALOG

Ombärlig för alla sömmerskor och för alla hem.

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag.
Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

genomförd i boken. Så talas (sid. 128) om att allt beror på *med huru mycket god vilja man går uppgiften till mötes.** Man har vid läsningen af denna bok ofta en känsla af att man går på osäker grund; emellanåt ges med den ena handen, hvad som tages igen med den andra.

Beröfvar man människorna tron på hvad vi i dagligt tal kalla för den fria viljan, så har man med detsamma tagit bort ansvarskänslan, som säger dem, att de själva måste svara för sina egna gärningar, och som är grunden för all sedlig rättsordning. Absolut fri är ju ingen ändlig, af tid och rum begränsad varelse vilja, men, bunden som den är vid vissa fysiska underlag och psykiska förutsättningar, har den rörelsefrihet nog att esomoftast stå inför ett väljande och därmed inför ett ansvar. På denna ansvarskänsla måste all uppfostran bygga. I högsta grad ödesdigert skulle det vara att hos de unga rubba tron på att de äga en vilja, som de i frihet, men under ansvar skola bruka. Liksom filosofen talar om "viljan till tro", så talar etikern om "viljan till renhet". Uppfostraren har att under barnets uppväxt- och utvecklingsår hjälpa det att stärka viljan och inrikta den på hvad dr Kinberg kallar "nyttiga banor"; här hjälper, som hon nog så riktigt påpekar, ingen moralpredikan, endast en målmedveten, oafslätlig, på individuella iakttagelser grundad påverkan, som söker tillföra den växande viljan god näring och bortskära de dåliga skotten. "Först viljan, så kraften, slutligen segern," säger den holländske författaren *Multatuli*.

Ännu något i detta handledningens sista kapitel måste beröras. Där framställer författarinnan, huru en mor enligt hennes mening kan småningom leda sitt barn till en rätt uppfattning af med det sexuella sammanhängande frågor. Det kan ej hjälpas, att man måste säga, att det framställda tillvägagångssättet verkar smaklöst och ofint. Helt annorlunda kan om dessa frågor talas, vida finkänsligare, fyndigare och blygsammare, fast lika mycket utan pryderi.** Bra olämpligt torde det väl få sägas vara att rent af söka framkalla ett litet barns frågor i dessa hänseenden, genom att t. ex., såsom förf. gjort, sätta Häckels "Naturlig skapelsehistoria" som första bilderbok i dess händer. Såväl detta förfaringsätt, som den omisskänneliga tendensen att i det lilla barnets föreställningsvärld ersätta det felande begreppet Gud med "farbror Häckel" (sid. 144), verkar både estetiskt och etiskt osmakligt. I hög grad viktigt torde vara att man med barn talar om dylika ting endast när spörsmålet själfmant inställer sig eller annars ett osökt tillfälle gifves. Då bör det få svar på ett sätt, som icke aftrubbar dess blygsamhetskänsla, utan fastmer stärker denna och fint och vackert ger det just nätt och jämnt så mycket, som för den gången är af nöden. Att den möda en mor måste underkasta sig för att skaffa sig kunskaper och så med kärlekens uppfinningsrikedom och finkänslighet tänka ut det för henne lämpligaste sättet att i dessa frågor tala med sitt barn och bevara dess öppenhet och förtroende, att denna möda belönar sig, det visa erfarenheter ur lifvet. En liten gosse, som af sin mor fått ett kärleksfullt och sant svar på sina frågor, slog armarna om hennes hals och sade: "Men mor, då hör vi ju riktigt nära ihop!" Och en liten flicka, som också af sin mor fått veta hvad hon sporde

efter, hördes en gång längre fram säga till en yngre syster: "Det skall du gå till mor och fråga om. Mor talar nog om det för dig. Du kan aldrig tro, så vackert mor berättar det."

Mycket har i pedagogiska kretsar talats om önskvärdheten af att skolans undervisning i hygien skulle skötas af en läkare. Själfr har jag varmt omfattat detta önskemål. Men åtskilligt af hvad som i denna nu omtalade handledning förekommer har väsentligt rubbat vår tro på att en sådan anordning alltid vore den lämpligaste. —

En synnerligen beaktansvärd bok, som söker klargöra dessa nu så mycket diskuterade problem om den sexuella uppfostran och undervisningen och som har mycket af värde att säga föräldrar och lärare, är doc. *W. Færsters* arbete: "*Sexuell etik och sexuell pedagogik*."

Till sist skulle jag vilja i detta sammanhang bedja att få varmt anbefalla en bok, som jag ett par gånger redan omnämnt. Det är *Hans Wegeners* bok "*Vi unge män*", en bok, som i sitt hemland mötts med stor förståelse och varmt bejakande. Det är en bok, som föräldrar med glädje kunna önska se i sina unga söners händer och som de själva torde vilja tillsammans med dem studera. Den är så käck och frimodig, så glad och hoppfull, så rätt på sak och dock så full af sann blygsamhet; den är en stark och en stärkande bok. Fullt kräfver den lifvets lycka, men högt ställer den målet, kraftigt vädjar den till ansvarskänslan, till viljans stora betydelse. Wegener säger: "Vi hafva en vilja. Det är icke allena min erfarenhet, utan mångas, att en stark, frisk vilja i förening med allvarlig tro på vissheten att lyckas har öfvervunnit hinder, som tyckas öofvervinneliga." — "Den är det element, som ger vårt lif form och gestalt. Om viljan sättes i rörelse i rätt tid och i rätt riktning, behöfver intet motstånd i omgifningen — vara så hinderligt, att icke viljan kan öfvervinna det. Ju mera vi kunna förstå andras svagheter och synder och urskulda dem på grund af omgifning och ärftliga anlag, dess mindre anstår det oss att urskulda oss själfva på samma grunder. Alltså bort med fruktan för omöjligheten af att vi vilja!" Och vidare: "Det är först och sist *viljan*, som skänker vår strid verkligt värde." — Han anför Zolas ord: "Den som är ren, är den starkaste" och säger: "Hvad vi förvärfva af renhet och kraft, af glädje och lycka för oss och våra barn, det strömmar genom kanalerna af de tusenfaldiga förhållanden, i hvilka vi lefva, och utmynnar slutligen som ett oubärligt tillflöde i folksjälens haf." — "Ju renare vi blicka på det naturliga, dess renare och mera vördnadsvärdt träder det emot oss. Längtan efter vårt väsens naturlighet, viljan till renhet har visat sig vara en nödvändig del af hela kulturframåtskridandet. Den nya personliga kultur, hvilken sakta börjar bland oss och som icke vill frambringa sakliga värden, utan personligheter, kan icke annat; den måste afskilja det orena från kroppen som en spetälska. Sålunda har vår vilja till renhet blifvit en kulturvilja. Men så fort vi tala om kultur, mena vi en rörelse, som utgått från för oss hittills obekanta djup och som leder till öofverskådliga höjder. Om vi befinna oss i den kultur, som vill frambringa *människan*, så stå vi midt i den eviga människohistorien, hvars sista faktorer undandraga sig vår forskning och icke böja sig för vår vilja. Då träda vi i beröring med makter, som icke äro af oss själfva och af hvilka vi helt enkelt måste låta oss bäras och ledas."

HON ÅNGRADE aldrig, att hon fattat detta beslut. Hon blef en lugnare och mera harmonisk människa efter striden och segern. Men hon hade dock en gång fått erfara den stora kärlekens makt, och detta minne följde henne som ett skimmer på alla hennes lefnadsstigar och hade åt hennes ögon gifvit deras djupa, själfulla uttryck. I sin inre värld var hon lika ensam som förr, men *en* hade en gång förstått henne, och det var hennes lifs rika hemlighet, medan hon var sina barns glada, intresserade kamrat och sin mans vänliga, tillgifna ledsagarinna. Att *något* fattades dem emellan, anade han aldrig eller gaf det ingen betydelse — herre Gud, människor äro inte alla lika skapade, hon var nu en gång en liten svärmande idealist med "högre vyer" och allt sådant där, och det kunde hon ju få roa sig med. Han däremot var en praktisk människa, som skötte sitt bruk och landtods med energi och framgång och ökade år från år sin förmögenhet. Vacker var hon som få, och det var han stolt öfver, snäll och glad också. Små rara barn hade de, och dem höll han mycket af, och inte trodde han heller annat än att hon på sitt sätt älskade honom; inte visade hon någon större glöd och passion, och redan från första början af deras förlofning och äktenskap hade hon gärna dragit sig undan hans smekningar eller varit tämligen passiv. Men i sin stora själfbelåtenhet och sin lycka att äga henne fäste han sig ej därvid. Han tyckte snarare om det så, det gaf henne något fint, helgonlikt, det där som — ja, hvad tusan var det för en skald — kallat "das ewig weibliche". Och så vandrade de två egentligen så omaka makarna lifvet fram vi hvarandras sida. Släkt och vänner sade till och om honom, att han var mycket för god mot henne och skämde bort henne, och till henne sade de, att hon inte nog kunde tacka Gud att ha fått en sådan man och en sådan lycka. Men *om* henne sade de, att hon var en mycket "konstig" människa med alla sina idealistiska idéer och högre vyer, och att det var då rakt inte *hennes* förtjänst, att äktenskapet blifvit hvad det var.

Olof Björk såg dem från sitt fönster en klar, litet kall men vacker vårafton strax före solnedgången, när de gjorde en promenad ned åt bruket. Hon höll sin man under armen och såg emellanåt på honom från sidan med ett gladt och öppet uttryck i sitt ansikte. Han såg på henne tillbaka, skattade och pratade.

Björks blickar följde dem. Den bredaxlade, något undersätsige, kraftigt byggde patronen med sitt ljuslockiga hår, sin rödbrusiga hy och de blå barnaögonen. Och hon — något längre än mannen, smärt, fin, böjlig och graciös, med det vackra, själfulla ansiktet, det bruna håret i omsorgsfull, modern frisyra med en lock fallande ner öfver pannan, den ljufva munnen med sitt tjusande leende och de stora, djupa ögonen, skiftande från grått till dunklaste blått, rymmande i sig en värld af sorg och längtan och en ängels godhet, när hon sade något vackert och vänligt åt någon.

Där gingo de som två lyckliga, sorglösa barn. Men Björk hade länge sedan sett tillräckligt in i hennes själ för att förstå, att *hennes* lycka låg på ytan, medan därunder skälfade och darrade af en aldrig döjad längtan, ett aldrig fullt kväfdt uppror mot det lif, som hen-

* Kursiv af förf.

** Till jämförelse kan anbefallas: *Ågot Gjems-Selmer*: "Smaapigernes bog" kap. "Livet i skogen", och *Jeanna Oterdahls*: "Till våra flickor."

Hvarje husmoder Barngarderoben
bör
prenumerera på
Pris för helt år 3 kr.: haft år
kr. 1:60. Lösnummer 30 öre.

Hvarje sömmerska
likaså.
12 häften årligen.

PÄRMAR

till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärm, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

Mot vår.

nes blifvit till. Hon *inbillade* sig kanske, att hon var lycklig, stundtals åtminstone, som nu, när hon gick vid sin mans arm, och de pratade om likgiltiga ting eller skrattade åt småsaker. Han skulle velat knuffa undan mannen, som gick vid hennes sida, så lugn och trygg, och ropat till henne, att hennes lif var en lögn och att om hon bara vågade vara sann, skulle starka armar och grofva händer bära henne genom lifvet i en våldsamt kärlek, så stor och rik, att världen ej sett dess like, utom måhända på den tiden, då allhärskande gudar stego ned från sina himlar för att älska fagra jordiska kvinnor, då de hos dem funno, hvad himlarna ej mäktade gifva dem. Han ville lära henne, att hvarken börd eller rikedom eller den finaste uppfostran göra mannen värdig en kvinnas kärlek, hon må stå aldrig så högt öfver honom, och hans händer må vara aldrig så grofva af hårdt arbete — endast han förstår henne och hon honom och om de blott älska, älska!

Å, att få vårda och omhulda denna fina blomma, denna sensitiva, som han så ofta sett sluta sina blomblad för det minsta, som berörde henne smärtsamt. Att tillbedja henne som madonna, att älska henne som kvinna, att lefva med henne som kamrat, att få luta sitt huvud i hennes knä och känna hennes fina händer smeka sitt hår, sin panna. Han visste, att han kunde bli henne värdig lika väl som någon annan, långt mer än hennes make. Hade han icke mycket mera själ och begåfning än denne? Och likväl, han var ju blott en simpel arbetare ur folkets lägsta led, hur skulle han kunna! Om han eljes varit aldeles densamme, men tillhört hennes samhällsställning, då tänkte han, att hon blifvit hans, ty då hade hans kärlek sprängt alla hinder. Det var detta som var det grymmaste, det orättfärdigaste, och som ökade det sjudande hatet hos honom mot den öfverklass, från hvilken han var utesluten, och som endast slängde till honom nådebrödets smulor af sitt andliga öfverflöd. Dock kände han ett oemotståndligt begär att säga henne det. Bara säga henne det — och sedan gå. Det skulle vara en lättnad, en befrielse och redan något stort att minnas för hela lifvet, att han *vågat* säga henne det.

Sagdt blef det ej, men det kom till henne i form af ett manuskript, som hette "*En bikt*". Hon läste det med en blandning af skräck, vrede och medlidande. Det brände henne som en förolämpning, så att hennes kinder glödde, och gång på gång lade hon bort manuskriptet och föresatte sig att ej läsa det till slut. Men mot hennes vilja tjusade själfva orden henne och ryckte henne med sig med kraften af deras starka lidelse och gränslösa tillbedjan. Mannen, som talade till henne, trädde i bakgrunden och blef en dimbild, medan själfva kärleken svepte in henne i ett haf af flammor och väckte slumrande känslor till lif. Om det hade varit en annan som talat så till henne — en som hon låtit gå den gången — att det ändå inte allt var dött och begrafvet inom henne.

Det var i sin egen budoar invid sängkammaren hon läst bikten en kväll, sedan barnen lagt sig och hennes man var inne i staden öfver natten. Sedan hon slutat läsa, satt hon länge kvar, liksom under inflytande af något hon upplefvat och som dragit fram öfver henne som en stormhvirvel. Men så småningom vaknade hon upp, hennes blod svalnade, hennes tankar fingo reda, och den förhärskande känslan blef åter vrede. Hvad skulle hon göra med den man, som skrifvit detta! Låtsasom hon ej förstätt kunde hon ej och inte heller vara tillsammans med honom som förr. Bort måste han naturligtvis, men ödelägga hans lif hade

SNABBA vingslags dån och susning i en vårdagsmorgons ljusning, spåda skott på tall och granar det är våren, som jag anar.
Trädens knoppar skola brista.
Vår, o, blås på hoppets gnista!
Efter vinterns vemodsstunder vill jag tro på nya under.
Hösten gaf oss hagelskurar.
Fångna liksom djur i burar höll oss vinterns stränga kyla.
Alla ha vi ärr att skylla.
Sol, lys fram ur molnens refva!
Vår, o, gif oss mod att lefva!

NILS SANDSTRÖM.

hon heller ingen rätt till. Hon gick också till rätta med sig själf. Hon hade sedan en tid börjat bli orolig, men slagit det ifrån sig med en känsla af obehag. Björks uppförande hade ofta syntts henne besynnerligt. Emellanåt hade han uppenbart undvikit henne och dessemellan tröttnat henne med alltför trägna besök och följt henne på hennes skogs promenader, utan att hon anmodat honom därom. Stundom undvek han skyggt och ihärdigt att möta hennes blick, och andra stunder betraktade han henne envist på ett sätt, som jagade blodet upp till hennes kinder och kom hennes hjärta att slå hastigare af en obestämd ångest.

Hade han verkligen varit nog djärf och högmödig att taga hennes vänlighet och intresse för något annat, — å, hur kunde han, hur vågade han! Men i sin "*bikt*" lät han icke något sådant skymta fram, den var helt och hållet en själfbekännelse ur hans egen själ och en hymn åt henne, den kvinna han dyrkade och tillbad. Han bad om ingenting, trodde på inga möjligheter, men rasade mot ödet, som satt honom på den plats, från hvilken han aldrig kunde nå upp till henne.

Nu fann hon dock, att hon varit alltför oförsiktig och behandlat honom för mycket som sin jämlike, ja vida mer så än de flesta herrar af deras umgänge, hvilka i allmänhet orimligt litet intresserade henne. Ty hennes intresse för honom hade varit stort, men det var *människan* hon sett i honom, aldrig *mannen*. Hur kunde hon annat! Aristokrat var hon dock till uppfostran, vanor och sinne. Hon mindes nu, på tal om kärleken, ty om kärlek hade de nog också talat, att han frågat, om hon trodde det omöjligt, att en fint bildad kvinna ur den högre klassen kunde älska och ge sig åt en man ur den lägre klassen — "en arbetare med valkiga händer" — att hon, litet förströdd med tankarna på något annat, svarat, att omöjligt vore det ju inte, om mannen för öfrigt var värd den kvinna, men ett undantagsfall blefve det nog alltid. Efteråt hade hon kommit att tänka på, att hon inte skulle sagt så, inte till honom — och *ett* visste hon, *hon* kunde aldrig göra det!

Han hade sagt, att han aldrig älskat och aldrig tänkte gifva sig. "Fast flickor har jag väl kysst en sommarnatt," hade han sagt, "men sedan inte tänkt mera på dem. Men kommer den stora kärleken öfver mig en dag, då tror jag, att jag som Asra, frun vet, dör, därför att jag inte kan bära det!"

Nu tänkte hon på dessa ord, och hon trodde, att han kunde göra det. Om hon blefve orsak till den mannens död, i stället för att gifva

honom ett rikare lif och hjälpa honom att stiga och utveckla sina gåfvor, som varit hennes mening! "Det evigt kvinnliga, det evigt kvinnliga," mumlade hon, men på samma gång hon harmades däröfver, flög ett litet leende öfver hennes mjuka läppar vid tanken på det evigt kvinnligas makt.

Hon gick några steg af och an i rummet, medan den rätt digra pappersluntan med hans bikt låg på bordet, och den stora tydliga skriften med de djärfva bokstäfverna klart framstod i lampans elektriska ljus.

Hvad skulle hon göra! Bort måste han, men inte fick han taga sitt lif och gå under — för hennes skull. Hon visste ingen råd, hon måste tänka och finna ut det bästa, och det snart. Hennes blickar föllo på manuskriptet. Hon tog det, ref sönder det i små bitar, öppnade kakelugnsluckorna, kastade in papperen och tände på dem. De brunno långsamt och vredo sig som i smärta, glödde och kolnade, flammade till och föllo sedan hop i aska.

Milly frös och skalf litet; det var som hade hon mördat något, tyckte hon, en själ och ett hjärta, som tigtigt henne om ljus och lif. Men hon kunde inte annat. Det hade alltsammans blifvit till ett af dessa lifvets stora misstag, som hon så ofta varit utsatt för. Hon hade menat så väl, och nu hade det gått i kras och blifvit till en människas undergång. Å, detta evigt kvinnliga!

Nästa dags afton promenerade Milly med sin man af och an på terrassen nedanför manbyggnaden. Det var vår och vaknande lif öfverallt, med fina, ljusgröna blad på häckar och buskar och de första vårblommorna tittande upp ur den svarta mullen. Af och an gingo de långsamt från ena sidan af terrassen till den andra, där häcken på hvardera sidan bildade en låg mur. Brukspatron rökte och bolmade stora, tjocka moln från sin cigarr, medan han berättade henne en del obetydliga nyheter och intryck från sitt besök i staden, till hvilket hon endast tankspriddt lyssnade. Det var kyligt i solnedgången, och hon ryste litet emellanåt och svepte den mjuka, hvita schalen tätare om sig. Då sade han något, som plötsligt kom henne att rycka till och se på honom med spändt intresse.

"Det var sant, nu går den där onoslige socialisten, din älskling, Björk härifrån. Vi kom i delo nyss, han var upplåst och högmödig som vanligt, och jag gaf honom en uppsträckning, han svarade, jag bad honom tiga, han svarade, ännu uppstudsigare, så gaf jag honom en örfil, så det small..."

"Gjorde du? Å, Axel, det var illa — det glömmmer den mannen aldrig — och man behandlar inte honom så..."

"Jag gör hvad t-n jag vill med mitt folk," utbrast patron het och häftig, — "och jag bad honom gå — dra' för f-n i våld."

"Och hvad sade han?" Milly var blek och såg upprörd ut.

"Nu teg han, må du tro," svarade mannen triumferande och med ett lätt skratt; "han blef askgrå i synen, vände sig tvärt om på klacken — och gick. Jag ropade efter honom, att han skulle få sin aflöning för hela månaden på kontoret i morgon bittida, men han låtsade inte höra och svarade aldrig ett ord."

"Å, hur kunde du, hur kunde du!" Milly var nära att brista i gråt. "Så litet du förstår den människan och hur du kränkt honom."

(Forts.)

Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

Salamander alla sorter. Enhetspris 15,— Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

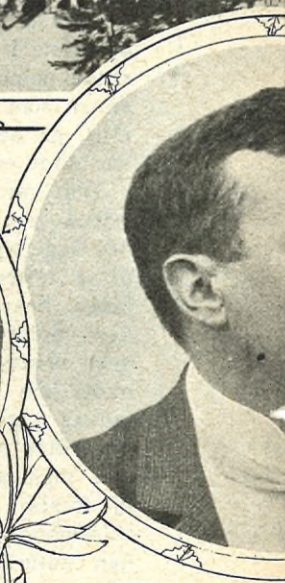

Boyscout rörelsens segerfåg.

Den Svenska ungdomen har plötsligt fått ett nytt mål att inrikta sina krafter på. I hvarje sundt pojksinne ingår ju en viss kvantitet mod, en viss fond af äfventyrlust och håg till ströftåg i naturen, som lektunderna skola främja och utveckla. Men de unga ha dessutom förmågan att känna varmt, att hänryckas af storslagna handlingar och afsky det simpla,

Från "Govenii minnes" scoutöfningar under löjtnant Möllers ledning. 1. På utkik. 2. En lektion i semaforering. 3. Ett dunkelt spår. 4. Vid lägerelden. 5. Ett högtidligt ögonblick: Löftet afläggas. A. Blomberg foto. Från boyscoutkursen

Löjtnant H. Möller.

D:r R. Brandel.

Amanuens C. Edelstam.

D:r Sven

De svenska "Riddarpojkarerna."

låga och fula — och allt detta sammanlagdt bildar hos dem en moralisk kraftsumma, som det konventionella ungdomslifvet, deladt mellan skolan, hemmet och sporten, ej förmår göra tillräckligt räntebärande.

Ungdomen behöfver stå i flitigare kontakt med det mångskiftande hvardagslifvet, kallas till handlingar, där det på fullt allvar gäller

vid Åsgårds skolkoloni i Jämtland. 6. Grefve Mörner håller gudstjänst i det fria. 7. Nedfart från Sällsjöfjället. 8. En spejare. 9. En skidlöparepatrull på Västfjället. 10. En raststund på Storsjöns is. Harald Janson foto.

REDO

Hedin.

Löjtnant E. Killander.

Fröken Cecilia Milow.

Kapten E. Lieberath.

att visa mod, ridderlighet, förslagenhet o. s. v., och det är i sådant syfte boy-scoutrörelsen, organiserad i England af en af boerkrigets hjältar, generallöjtnant Baden-Powell, blifvit till. Han har själf gifvit form åt sin epokgörande idé i en för alla åldrar läsvärd bok "Scouting for Boys", öfversatt till svenskan af kapten Ebbe Lieberath, som i Göteborg intresserat ungdomen för den nya rörelsen och därstädes bildat en scoutkår, benämnd "Riddarpojkarne".

Ändamålet med den engelska boyscout-rörelsen, som inom knappa två år nått en oerhörd spridning inom det brittiska riket, är att af pojkarne göra ridderliga, hjälpsamma, vakna, gladlynta och härdiga män. Som detta syfte är väl värdt att eftersträvas af hvarje nations ungdom, bör rörelsen också vinna stor framgång här i Sverige, och alla tecken tyda på att så kommer att ske.

I Stockholm torde Norra latin ha varit det första elementarläroverk, som infört boyscouting. De första stockholmspojkar, hvilka grepo sig an med scoutöfningar, voro ett femtiotal ungdomar från "Govenii minnes" stiftelse. De ha allsedan januari månad fortsatt med scoututflykter under ledning af löjtnant H. Möller, som varmt intresserar sig för denna ungdomens utbildning. Han organiserar också ständigt nya styrkor. Vidare är nu också Kungsholms ungdomsklubb med i scoutlaget. Denna klubbs stiftarinna, fröken Cecilia Milow, samt löjtnant Ernst Killander hafva under ett års tid studerat scoutrörelsen, hållit en serie föreläsningar, belysta af skioptikonbilder, i en mängd af Sveriges städer och därmed väckt ett lifligt intresse för saken. Det var jämväl från denna klubb stendiater under påskferierna utsändes till Åsgård i Jämtland för att delta i en af Åsgårdsskolans föreståndare, greffe R. Mörner, ledd instruktionskurs. Några af våra här meddelade bilder äro tagna därifrån. I dagarna lära också eleverna i Kungsholms realskola och folkskola ämna bilda en ny kår, äfven denna på löjtnant Möllers tillskyndan.

I Göteborg har nyligen kapten Lieberath hållit ett möte med Riddarpojkarne truppledare, hvarvid antogs ett förslag af kapten L. till märke för Riddarpojkarne. Det föreställer ett gammal-svenskt armborst och under detsamma synes ett band med valspråket: "Var redo". I likhet med det engelska märket symboliserar det de tre punkterna i "löftet", här tydt så: 1) pilen riktad mot målet: våra nedmänniskors väl och vår egen daning till goda pojkar, 2) och 3) den drifvande kraften: å ena sidan plikten mot Gud och fosterlandet, å den andra lydnad för Riddarpojkarne lag. Löftets tre punkter lyda nämligen: 1) att alltid göra min plikt mot Gud och fosterlandet, 2) att alltid vara andra till hjälp, 3) att alltid lyda Riddarpojkarne lag.

En centralstyrelse för scout-förbundet är nu bildad i hufvudstaden och består af tre personer, nämligen dr R. Brandel, en nitisk och varm ungdomsvän och synnerligen intresserad för sociala reformer, vidare den saken ifrigt hängifne löjtnant H. Möller och amanuensen C. Edelstam. Dr Sven Hedin har likaledes kraftigt bidragit till att bland ungdomen göra idén populär, och man vill gärna i honom se öfverledaren för det hela.

En hastig öfverblick af scoutrörelsens närvarande ståndpunkt i Sverige ger vid handen, att den redan slagit djupa rötter i ungdomssinnena och att det nu blir förarnes liksom och föräldrars och målsmäns uppgift att bygga vidare på den lagda grunden och såmedels dana en svensk ungdom, full af kraft till det rätta, goda och lifsdugliga. Äfven för flickorna torde scout-idén ha betydelse, och röster ha redan

EN SIGNALPATRULL.

höjts i syfte att rikta de svenska kvinnornas uppmärksamhet härför.

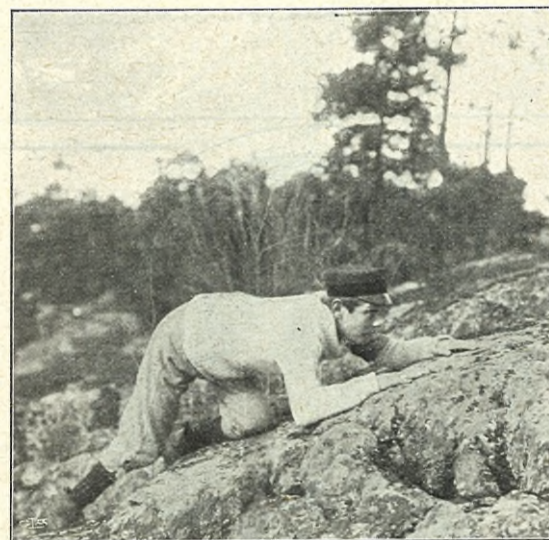
Till sist ännu ett par ord om Baden-Powells scouting-bok.

Den innehåller allt som en scout kan ha godt af att veta. Men då den på samma gång är en trogen öfversättning af det engelska originalet, följer däraf, att dess lärar i allt ej kunna passa för svensk ungdom, utan att enhvar, som läser boken, bör göra det med tanke på att där söka ledning och uppslag för att själf bygga vidare. Men arbetet är ej blott instruktivt, författaren belyser också sin framställning med roande och karaktäristiska historier, som stå i sammanhang med scoutväsendet. Kort sagdt: boken liknar en äkta scout — den är hurtig, god, glad och ridderlig. Den svenska öfversättningen, som utkommit från Åhlén & Åkerlunds förlag i Göteborg, har redan sålts i två upplagor å tillsammans 4,000 ex. En tredje upplaga utkommer i dagarna. Behållningen af boken tillfaller odelad ungdomsrörelsen.

*

Ebbe Lieberath och hans "Riddarpojkar".

JAG SKALL aldrig glömma den min af uppriktig häpnad, hvarmed en hurtig skolpojke i höstas betraktade mig, då jag frågade, om han kände kapten *Ebbe Lieberath*. Det var honom tydligen ofattbart, att någon kunde förut-

PÅ SPEJARSTRÅT. A. BLOMBERG FOTO.

sätta att det kunde finnas en "elementarpojke" i Göteborg, som inte kände och beundrade denne gymnastiklärare.

När jag därpå intervjuade åtskilliga andra ungdomar och äfven en del äldre, kom från alla håll samma omdöme — att maken till ungdomsvän och ungdomsledare funnes inte i världshistorien! Och själf behöfde jag inte många minuter diskutera "Boy-Scouts"-rörelsen med honom för att förstå fullt ut, hvarför alla talade så varmt om honom. Denna ärliga entusiasm för ungdomen och dess rätta fostran, denna lefvande insikt i pojknaturen, denna starka offervillighet för de ungas sak, denna förmåga att med lif och lust helt gå upp i en god och vacker idé — allt detta måste oemotståndligt fångla en hvar.

Jag önskar, att alla, som läsa dessa rader, kunnat se, hur hans ögon strålade af hänförelse, när han talade om Baden-Powells bok "Scouting for Boys", som han då, tidigt i höstas, började öfversätta i hopp att därmed ge uppslag och fart åt en motsvarande svensk ungdomsrörelse. Det är verkligen inte ofta man i lifvet träffar en så oförfädd idealist — och samtidigt en så praktisk och klok man, hos hvilken idealismen aldrig leder "ins Blaue hinein", utan utäde är den vägledande fyrbåken genom verklighetens bränningar.

Jag skulle också önska, att jag kunnat taga Iduns alla läsare och läsarinor med till Latinläroverket i Göteborg en afton på nyåret, då Ebbe Lieberath hunnit undan med öfversättningen så långt, att han fick tid att på allvar taga itu med rörelsens igångsättande härstädes, och då de första tre hundra ungdomarne skulle aflägga "Riddarpojkarne" löften. Tre hundra pojkar, hvilka alla formligen darrade af ifver som ädla kapplöpningshästar och hvilas klara, unga ögon blänkte af glädje och hänförelse.

Det var en oförgätlig scen, när dessa snälla, väluppfostrade pysar och dessa försummade, svårhandterliga vildbasare under andlös tystnad lyssnade till ledarens utläggning af scoutlagen och därpå alla som *en* man räckte upp handen och med tårar i ögonen och med skälfvande röster högt upprepade de tre löften, som Lieberath förestafvade dem, sedan han noga inskräppte, att detta icke vore allenast en ny, rolig lek, utan också allvar för lifvet.

Några dagar senare stodo på samma plats ett hundra vuxna män, hvilka följt kapten L:s kallelse att bli hans medhjälpare, och afgåvo samma löften med samma ärliga allvar, med tårar i ögonen. Och nu äro ett par tusen pojkar under deras ledning i full fart som "Riddarpojkar".

Om någon skeptiker hyst sina tvifvel om rörelsens bärkraft, hänvisande till att pojklöften lätt glömmas, behöfver han nu endast hvilken dag som helst bevittna pojkarne öfningar för att få se, hvilket ärligt allvar de lägga i leken. Eller han behöfver blott fråga föräldrarna för att få höra, att det är en rent af förunderlig förändring, som försiggått med de unga. Man ser det också öfverallt ute i staden; man ser pojkar, som för några få månader sedan slappa och buttra, utan tanke på andra eller på plikter gingo och slogo dank, nu skynda gatan fram med rask och spänstig hållning, glada och vänliga, ständigt uppmärksamma på allt för att uppöfva sina sinnen och söka uppfånga tillfällen att vara hjälpsamma, att genom artighet och påpasslighet visa att de äro "Riddarpojkar".

Det första offentliga utslaget af den nya ungdomsrörelsens inflytande härstädes var talande nog.

En liten pys hade af en händelse fått reda på sammanhanget med det ruskiga uppträdet på "Danska vägen", där en chaufför blef ihjäl-

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige *portofritt*.

Idun 1892 ..... 2: —
 Idun 1893 (nr 1 felas) ..... 2: —
 Idun 1895 (utan julnummer) ..... 2: —
 Idun 1903 (med julnummer) ..... 4: —
 Idun 1904 (med julnummer) ..... 5: —
 Idun 1905 (med julnummer, nr 28 felas) ..... 5: —

Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas) 5: 50
 Idun 1907 (med julnummer) ..... 6: —
 Iduns julnummer 1894 ..... 0: 20
 Iduns julnummer 1898 ..... 0: 20
 Iduns julnummer 1905 ..... 0: 50
 Barngarderoben 1905, komplett ..... 2: —

LÄS!

Riddarpojckarna.

slagen en natt. Han blef mycket orolig och bekymrad; han fruktade att bereda obehag åt sig själf och framför allt att hans egen bror skulle råka illa ut, ty denne hade varit i det nattliga sällskapet och åskådat uppträdet. Så gingo några dagar, medan polisen förgäfvades letade. Men så blef pynen inskrifven som "riddarpojcke" — och några timmar senare kom han till kapten Lieberath och förklarade, blek och darrande, att han nu förstod att det var hans *plikt* att omtala sanningen. Först härigenom fick polisen reda på sammanhanget.

Ett nytt bevis på rörelsens praktiska nytta fingo vi för några få dagar sedan. En morgon härjade ljunbrand ett ganska stort område utanför staden, och det förelåg fara att elden skulle sprida sig och anställa betydande skada. Men när brandkåren hann dit, hade en liten trupp "Riddarpojckar", summa åtta man, redan släckt elden, något som de små kvantingarne förr i tiden aldrig skulle kommit sig för att ens tänka på eller försöka.

Det kunde anföras en lång rad af små vackra exempel. "Fina" och välklädda små f. d. snobar, som nu villigt och gladt, med verklig stolthet, hjälpa till med allehanda sysslor, som de förut skulle blygts ögonen ur sig öfver att nödgas ta ringaste befattning med — vanvårdade små trashankar, som lagt bort sina fula ovanor och nu uppträda som hänsynsfulla gentleman — o. s. v.

Och för dem alla är Ebbe Lieberath det absoluta idealet. Att inte åtlyda hvarje hans tillsägelse, att på något sätt bereda honom ledsnad genom att inte vara riktiga "Riddarpojckar", det vore den största skam, som kunde drabba en göteborgspojke inför kamraterna och all världen!

Sådan är mannen, och sådan är den ungdomsrörelse han skapat och leder.

Göteborg april 1910.

JOHN BRATT.

Låt oss nu också göra något för flickorna!

DÅ NU FRÅN den ena platsen i landet efter den andra ingå meddelanden om att scout-idén börjat praktiskt tillämpas och man ser, att öfver allt finnas män villiga att sätta sig i spetsen för företagen hvar å sin ort — måsje man ovillkorligen fråga sig hur länge det kommer att dröja, innan kvinnorna här i landet ta flickorna om hand för att ordna något motsvarigt boy-scout-rörelsen äfven för dem. De skäl, som tala så starkt för att organisera en sådan rörelse för gossarne, synas oss vara alldeles de samma, när det gäller flickorna. Äfven de behöfva fullt ut så mycket den påverkan af karaktären till ödmjukhet, klokhet och ömhet, som en innerligare beröring med naturen kan ge det unga sinnet, behöfva utveckla kamratskapet och samhörighetskänslan, stärka sin fysik och uppfostras till uthållighet, pålitlighet och rörlighet. Fosterlandet, om vi nu se rörelsen ur den synpunkten, har samma nytta af kloka, starka, hurtiga och goda unga kvinnor, som det kan ha af den ideelle boy-scouten, när han vuxit upp till man.

Då Kvinnornas diskussionsklubb i Stockholm nyligen dryftade boy-scout-rörelsen, framkastades också att man borde göra något för flickorna, och det är icke utan sin betydelse, att tanken hade sina varmaste förespråkare i två af våra kvinnliga läkare. Bland de närvarande syntes råda en sällsynt enighet om att något borde göras, om man än icke då kunde dra upp

VI ÄRO riddarpojckar vi,

Och löftet, som blef gifvet

En vårdag, brusande och fri,

Står på vår panna skrifvet:

För Gud, för kung och fosterland,

Hvar än dig lifvet ställer,

Var redo, när det gäller,

Med hjärta, håg och hand.

Vår lag är allvar, lust och fröjd

Att hjälpa och att stöda.

Så lyft i sång mot himlens höjd

Vår plikt och kära möda.

Drag ut från själfvets trånga vrå

Till skogens vida salar,

Till svenska berg och dalar,

Där friska vindar gå.

Vi äro riddarpojckar vi,

Vi lystra och vi spana

På myrans spår och falkens skri,

På allt, vi se och ana.

Det svaga gifva vi vårt mod,

Det tunga underlätta.

Det goda och det rätta

Vi offra gladt vårt blod.

Var redo! Hör den stormens il,

Som genom världen skrider,

Håll spänd din sträng, håll blank

din pil —

Nu är det knoppningstider.

Nu knyta vi vårt brödraband

I kärlek och i gamman,

Nu smida vi det samman

Kring hela Sveriges land.

JOHAN NORDLING.

några klara linjer för verksamheten. Det synes emellertid som om planen att söka skaffa boy-scoutbrigaderna tillfälle att deltaga i jordbruksarbetet å större gårdar mot fritt logi och vivre skulle lika väl kunna genomföras med någon mindre skara flickor under en lämplig ledning. Flickorna borde väl kunna räfsa hö och ta upp potatis likaväl som gossarne, och de invändningar, som skulle kunna göras mot en skara stadsflickor som frivilliga arbeterskor, träffa i många punkter också gossarne. I mejeriet,

trädgårdsrabatten, tvättstugan och väfkammarren borde väl icke flickorna, förutsatt att de ha det rätta grytet, känna sig alltför bortkomna. Skolbarn bruka ju vidare användas till att så tall- och granfrön å skogsfällor, det borde väl kunna bli en värdig uppgift för en skara svenska flickor att hjälpa till att så ny skog, där den gamla blifvit sköflad. De skulle snart lära sig att känna för våra skogar, som inför ett personligt väsen, sörja öfver sköflingen och intressera sig rent moderligt för de spirande plantornas växt.

Under den nyssnämnda diskussionen framkastades en tanke, som tyckes oss för värdefull att låta falla i glömska. En talarinna framhöll att det vore en lämplig uppgift för flickorna att ta vara på alla de skogsbär, som ruttna bort i skogarna, utan att landtbefolkningen själf har tid eller företagsamhet nog att använda dem. Förutsatt att öfverenskomelser skulle kunna träffas med ägarna af bärmarkerna och med köparna af bären, och det är väl inte otänkbart, ha vi här ett uppslag, som erbjuder rika möjligheter. Det ligger nära till hands att gå vidare i samma tankeriktning. Vi ha då också alla våra svampar och apoteksväxter, som förfaras, emedan ingen plockar dem.

Detta är nu löst framkastade projekt, men af dem torde i alla händelser framgå, att praktiska uppgifter för eventuella "flickbrigader" icke saknas. I hvad mån själfva organisationen bör likna gossarnes är svårt att säga, men vi se för vår del inga hinder i att den tar liknande former, om den än bör hållas helt skild från gossarnes.

Hvad sedan angår den kanske viktigaste frågan, den ekonomiska, så är problemet alldeles detsamma vare sig det gäller gossar eller flickor. Och att scouting och dess fördelar böra vara tillgängliga för alla, hög som låg, oafsedt ekonomiska möjligheter, bör stå som en hufvudpunkt på bägge programmen.

Skulle man icke kunna tänka sig att redan denna sommar gjordes ett om än aldrig så blygsamt försök att tillämpa scoutrörelsens principer på flickorna? Vi ha så många rymliga och vackra prästgårdar på landet, där prästmor gärna skulle vilja dra fördel af utrymme både i trädgård och gästrumsvåning genom att ta emot stadsungdomar, som behöfva landlif. Skulle icke man bland dem finna någon lämplig att bli stamhåll för vår första flickbrigad vid dess exkursioner för olika ändamål?

Då talet faller på att skaffa flickorna något motsvarande boy-scouten, heter det så lätt: låt dem lära sjukvård och hemsysslor. För vår del måste vi helt och hållet instämma med den kvinnliga läkare, som emot detta förslag genmälde: Sjukvård, matlagning och sömnd är nog mycket nyttiga sysselsättningar, men låt oss också en gång göra något för flickorna, som de inse göres för deras egen skull!

E. — ER.

Litteratur.

DAGARNE utsändes från C. E. Fritzes Bokförlagsaktiebolag i Stockholm den nyutkomna sjunde upplagan af *Johan Nordlings* roman "Siljan, en bok om Sveriges hjärta". Med denna upplaga, som omfattar det 24:e till och med det 26:e tusendet, öfverskrider alltså det populära arbetet 25-tusentalet, en för en svensk roman sällsynt framgång inom den korta tiden af två år.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur

fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Norrandsgatan 16, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

VÅR TONDRAMATISKA KONST är ett verk rikare, sedan nu Wilhelm Peterson-Bergers "Arnljot" förts fram på operascenen. Och denna gång är det en verkligt enhetlig produkt vi fått till lufs, där ordets och tonens innehåll sammangjutits till en diktens byggnad af hög och vacker resning: text och musik sprungna ur samma själ, flutna ur samma penna och genomandade af en lufs- och kampkänsla, som hela tiden tyckes spegla åtskilligt af författarens egen individualitet.

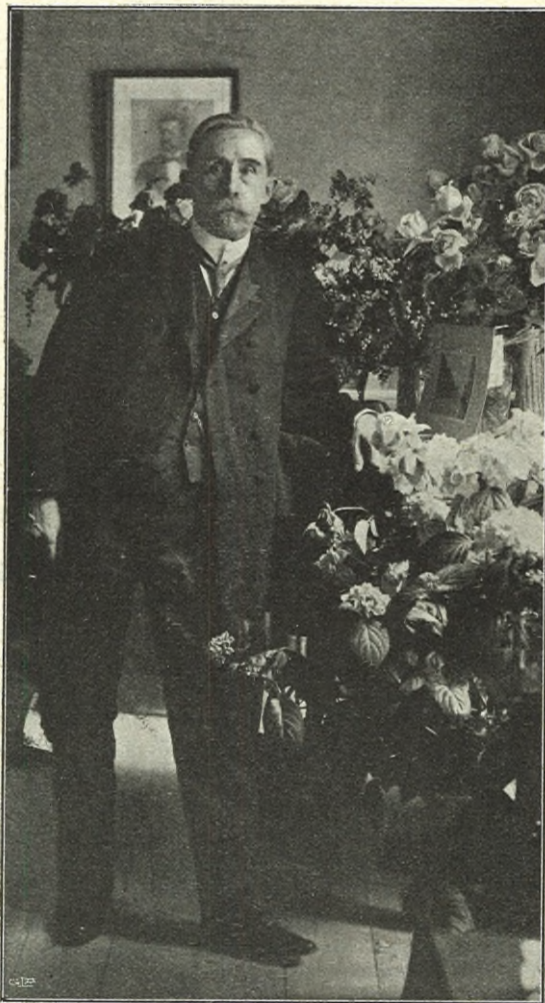
Arnljot Gelline, jämten med den höga andliga och fysiska kraften, den fredlöse stigmannen och slutligen kämpen bland Olav Haraldsons hirdmän, som dör i slaget vid Stiklestad, utgör också ett det tacksammaste motiv för ett skådespel i ord och toner. Skaldenkomponisten har velat skildra ett lufsöde, där en själfständig och kraftgenialisk personlighet just på grund af dessa sina egenskaper råkar i konflikt med det samhälle, i hvilket han lever. Konflikten leder till en kris, ur hvilken han framgår med vidgad lifssyn och kärleksfyllt sinne, och han dör, försonad med den kvinna han älskar och med en hälsning till den hembygd, som först och sist ägt hans kärlek. Allt detta är klädt i en lyriskt svällande vers, till hvilken musiken sluter sig med stor uttrycksrikedom. De myckna recitativerna kunna ibland bli tröttande, och en sådan longör som samtalet mellan Olav Haraldson och Arnljot samt den onödigt utänjda dödsscenen borde vara bannlysta ur ett modernt tondrama. Men i öfrigt erbjuder musiken som sagdt många sköna partier, än smekande, än storslagna som fjällnaturen, i hvilken handlingen spelar.

Verket erhöjll jämväl en besjälad tolkning, främst af hr Strömberg, hvars Arnljot dramatiskt blef en glansfull typ af nordisk kraft, hvarjämte figurens själs-lif gafs med ingående nyansering. Rösten klingade fyllig och varm, däremot kunna anmärkningar göras mot deklamationen, som saknade klarhet, hvarför åtskilligt af textens vackra språk därigenom gick förloradt. Det märktes bäst vid jämförelsen med fru Oscars fulländade sätt att i lapplickan Vainos parti utmejsla hvarje fras, likaså hr Malms uttrycksfulla deklamation som trollkarlen Ubma. Där kom texten fullt till sin rätt, hvarför njutningen af deras framställning blef dubbelt rik. De öfriga hufvudrollerna gäfvos förtjänstfullt af fruarna Claussen och Jahnke samt hr Oscar, Stockman, Herou m. fl. Uppsättningen företedde tre färgfriska och imponerande fjälldekorationer, målade af hr Thorolf Janson. Verket rönt ett entusiastiskt emotagande, som helt säkert ej var en ögonblickets känslösvallning från publikens sida, utan får uppskattas som ett verkligt segertecken. —

En svensk författare, som samma vecka bjuder stockholmarne på två premiärer, är väl tämligen enastående i våra teaterannaler. Ernst Didring har emellertid visat hvad det kan bli till, då man ej ligger på latsidan, utan håller den diktande fantasien i jämn rörelse. Först kom skådespelet "Valuta" på Dramatiska teatern och tre dagar senare bjöd Svenska teatern på författarens nyaste drama "Örnarne". Skådespelet handlar om en

"Arnljot" på Kungl. teatern. Scen ur andra akten. Arnljot (hr Strömberg), Ubma (hr Malm) och Vaino (fru Oscar). Atelier Jæger foto.

f. d. bankdirektör Hillert, ett monstrum till giribuk och i rätt nedstigande led en ättling af Harpagon, alla giribukars oldfader. Hillert är miljonär ett par gånger om, men nekar att låna en stackars bankkassör tvåtusen kronor för att rädda honom från vanära. Bankkassören skjuter sig utanför miljonärens tröskel och själf dör den rike mannen, pinad af händelsen, midt ibland

Förste Hofkapellmästaren Conrad Nordqvist på 70-årsdagen den 11 dennes. Foto för Idun af A. Blomberg.

sitt guld, utan att ha fått ut annan valuta af lifvet än köld och ensamhet samt fruktan att förlora sina skatter.

Skådespelet är föga öfvertygande som modern lufs-bild, om det ock har enstaka scener, där verkligheten fläktar in, men det fick ett synnerligen konstnärligt utförande af hrr Personne, Nilsson och Brovalius samt fruarna Sandell och Lindberg.

I "Örnarne" tog författaren emellertid full revanche. Där visar han sig som den äkta dramatiker och träffsäkra människoskildrare han verkligen är, hvadan den fulla framgången också föll honom till. Örnarne — det är å ena sidan den ledande politikerns kamp uppe på höjderna, kampen om äran åt honom själf, ehuru hans gärningars utsida smyckas af den mera oegennyttiga devisen: allt för folket, för fosterlandet! I andra fallet proletären, anarkisten, född i grändmörkret af en fattig arbeterska, som lockats i snaran af honom uppe på tinnarna och sedan lämnats åt sitt öde, gifvande med modersmjölken hatet mot samhället i arf åt sitt barn. Så korsas de båda kungsfåglarnas banor och en vild fejd uppstår, som störtar den ene, medan den andre håller sig kvar uppe i rymden, om ock med bräckt vinge och blodade fjädrar. — Det är ett stolt och präktigt motiv författaren lyckats finna, och det är utformadt med manlig kraft och stor psykologisk skärpa. I tekniskt afseende bjuder det på en lugn och fast arkitektur och en handlingens jämna stegring ända till sista ridåfallet.

Dramats framförande på scenen stod också i värdigt förhållande till dess innehåll och konstnärliga valör. Hr Svennberg gaf en ypperligt sammanfattad bild af den i sin maktkänsla oböjliga regeringschefen, hr Wingård som fången-upprorsmannen spelade sin korta men kraftiga scen med alltigenom sanna uttryck för det hat, som jäste i proletärens bröst, och fru Bosse betonade fint och äkta ömheten och karaktärstorheten hos regeringschefens hustru. Ett par kortare men viktiga roller uppbyros väl af hrr Ahrehn och Klintberg.

Ett folkskådespel "Norrländingar", af Valdemar Lindholm, har gifvits på Folkteatern och visat sig vara en ganska talangfull skildring af den framträngande "kulturens" verkningar på folket bland fjällen. Hr Fastbom utmärkte sig i en f. d. gårdfarihandlares, sedermera sågverkspatrons roll. För öfrigt vimlade stycket af gestalter, bra framförda af teaterns alla artister.

På Konsertföreningens sista abonnemangskonsert för säsongen var den nysvenska tonkonsten representerad af två ballader af Ture Rangström. Skrifna till lyriskt betagande texter af Ernst Josephson, gjorde de med sina förnämt vackra orkestrala klangverkningar och sin karaktäristiska melodiform en förträfflig verkan, synnerligast som hr Carl Lejdström föredrog dem i allo konstnärligt och vid god röstdisposition. Programmet afslöts med Liszts Pianokonsert n:r 1 ess-dur, spelad med öfverlägsen bravur af W. Sapellnikoff, samt

den lynnestrålade Muntra fruarna-uverturen.

För öfrigt ha konserterna varit flere än hvad vi ha plats att omnämna i denna korta öfversikt. Den märkligaste bland de senaste musiktildragelserna var violinvirtuaren Franz von Vecseys uppträdande. Fast ännu i ynglingaåldern är han färdig att rycka upp i de utvalda musikernas led. Förutom att han hunnit den punkt, där de tekniska svårigheterna ha blifvit lekverk för honom, tolkar han de stora mästarnes musik med en mognad i uppfattningen, som kommer åhöraren att undra hvad han skall kunna ge vidare, då han hunnit in i sin mannaålder.

Af uppträdande svenskar förtjänar pianisten Edvard Svensson att nämnas som en blifvande konstnär af betydelse. Han är en solid pianospelare med fin smak och uppfattning och hans Bach- och Beethoven-tolkningar äro på

Från Barnens dags ryttarfest på Hippodromen i Malmö. Deltagarne i kadrijen: fru Thomasine Stjernswärd, frökn: a Elisabeth, Lotty och Lilly Wachtmeister samt löjtn: a grefve Piper, af Petersens, Stjernswärd och frih. Falkenberg. Atelier Jonn foto.

väg att växa ut till mästarekap. Vidare vill anmäla den påpeka uppträdandet af fröken Maja Köhler, en ung sängerska, som vid den konserter hon nyligen gaf i Vetenskapsakademien, utmärkte sig genom ett flärdfritt och besjäladt föredrag af en del Schubertsånger samt irländska och svenska folksvisor.

Till musikhändelsernas rad sluter sig ock ett jubileum af högtidlig art, i det förste hofkapellmästaren Conrad Nordqvist nyligen fyllde 70 år och af detta skäl blef föremål för en glänsande hyllning från musikkretsar när och fjärran. Hans verksamhet har också varit af stor betydelse för svenskt musiklif och särskildt är hans namn knutet till vår operascen, som under en följd af år fått tillgodogöra sig hans såväl musikaliska som organisationsförmåga.

ARIEL.

TILL FRUKOST

hvarje dag bör Ni äta

HAFREGRYN — HAFREMJÖL och Ni grundlägger därmed Eder hälsa.

Specialegenskaper: Genom den gulaktiga, mineralrika proteinhinnan: närande, dryga, fin smak. — Tillverkas under läkarekontroll. —

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 24—30 APRIL 1910.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; fransk bifstek med maitre-d'hôtel-smör och brynt potatis; mjölk; kaffe eller te med gifflar. Middag: Klar buljong med sparrisknopp; slottstek med potatis och salader; mörtårta.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; sillpölsa; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttpudding med ris och smördeg (rester från måndag); sviskonsoppa med vispad gräde och skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med potatis och skinka; mjölk; kaffe eller te. Middag: Vegetariansk blomkålspuré med stekt bröd; kokt kolja med smör och ägg samt potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; strömmingsrullader med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Benig kalfstek med potatispudding; rabarberpaj med vispad gräde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; kokt sill med smör och ägg samt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtur med fläsk; ugnspannkaka med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hachis på kalf (rester från onsdag) med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kokt brynt lammbringa med ris; soppa på apelsin saft med skorpor.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; njursauté; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtur med stekt bröd; paneradt fläsk med potatismos.

RECEPT:

Fransk bifstek med maitre-d'hôtel-smör (f. 6 pers.). 1 kg. benfri fläskhare, 1 liten msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 2 msk. smör (20 gr.).

Maitre-d'hôtel-smör: 1 1/2 hg. smör, 2 tsk. fint hackad persilja, 1 1/2 tsk. citronsaft.

Till garnering: Fransk potatis, persilja.

Beredning: Köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, skäres i 1 cm. tjocka skivor, hvilka bultas på båda sidor och beströs med peppar och salt. En tackjärspanna upphettas långsamt, smöret brynes däri, bifstücken

iläggas och stekas öfver hastig eld samt uppläggas på varmt serveringsfat. Pannan urvispas med litet kokande buljong eller vatten och såsen hälls öfver bifstücken. Smöret röres med persiljan och citronsaften, tills det är pösigt. Med en tsk. doppad i varmt vatten, tagas små klickar af smöret och lägges en på hvarje bif. Anrättningen garneras med potatis kokt i flottyr, samt persilja.

Mörtårta (f. 6 pers.). 100 gr. sötmandel, 210 gr. smör, 100 gr. strösocker, 1 ägg, 200 gr. hvetemjöl, 2 kkp. äppelmos. Till formen: 1/2 msk. (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Mandeln skällas och drifves genom mandelkvarn. Smöret tvättas väl och röres tills det blir hvitt och pösigt, hvarefter sockret, mandeln, äggulan och det siktade mjölet nedrörs. Sist nedskäres den till hårdt skum slagna äggvitan och degen ställes att stelna. En gjutpanna smörjes väl och beströs med stötta skorpor. Pannan beklädes med hälften af degen och äppelmoset iläggas. Af den öfriga degen skäres med sporre 1 cm. breda remsor, hvilka lägges i rutor öfver äppelmoset samt en ring rundt omkring tårtans kant. Den gräddas i ordinär ugnsvärme omkr. 1 1/2 tim. Uppstjälpes när den afsvanat.

Sviskonsoppa (f. 6 pers.) 300 gr. sviskon, 75 gr. krossocker, skalet af 1/2 citron, 3 lit. vatten, 2 msk. potatismjöl.

Beredning: Sviskonen sköljas väl i ljumt vatten. Hälften af dem stötas i stenmortel tills de gå sönder. De påsättas tillsammans med de hela sviskonen i kallt vatten och få koka, tills de äro mjuka, då de passeras. Citronen tvättas väl och torkas och skallet afrifves mot sockret. Den passerade soppan får koka upp tillsammans med sockret och afredes med det i litet kallt vatten utrörda potatismjölet, hvarefter soppan får ett godt uppkok och afsmakas. Den serveras helst kall, med vispad gräde och skorpor.

Strömmingsrullader (för 6 pers.). 30 st. strömmingar, 1 tsk. salt, 1/4 tsk. strösocker, 1 kkp. utspädd ättika, 1 kkp. vatten, 5 st. kryddpepparkorn, 6 st. nejlikor, 4 dillstjälkar, 1 tsk. socker.

Till geléet: Spadet i hvilket strömmingarna kokt, 3 blad gelatin, 1 msk. hett vatten, 1 ägghvita.

Till garnering: Dill.

Beredning: Strömmingarna rensas, ryggbenet urtages, de sköljas väl, inklappas i hvit papper, och ingnidas därefter med salt och socker. Ättikan, vattnet och de öfriga kryddorna få ett uppkok. Strömmingarna hoprullas hårt och lägges tätt intill hvarandra i en kastrull med dillstjälkarna mellan hvarje hvarf och lagen påhälls, hvarefter strömmingarna få koka sakta omkring 1 1/2 tim. De upptages då försiktigt och nedlägges i en vattensköld å-ladubeform med vackra dillstjälkar i botten och kring kanterna. Äggvitan vispas till lätt skum och nedvispas i spadet tillika med det sköljda och i hett vatten upplösta gelatinet. Spadet får ett godt uppkok, silas genom servert och slås öfver strömmingarna. Formen ställes på kallt ställe. Uppstjälpes och serveras på smörgåsbordet eller som frukosträtt.

Rabarberpaj (f. 10 pers.). Mordeg: 3 hg. mjöl, 3 hg. smör, 40 gr. socker, 1 ägg, 6 del. rabarber, 2 del. strösocker.

Svart och Hvitt

säsongs stora modenyhet!

Skjortblus

af veckad. med plissé Kr. **13.50**
svart o. hvit utan " " **12.50**
rutig taft utan " " **12.50**

Skjortblus

af veckad taft, alla färger ..... Kr. **12.50**

Underkjol

af mercericerad satin, plisserad volang, alla färger ..... Kr. **7.75**

Linnedräkt

kofta och kjol, kof-tan 80 cm. lång ..... med fickor utan " " **23.00**
utan " " **22.00**

Linnedräkt

kofta och kjol, kof-tan 100 cm. lång ..... med fickor utan " " **25.00**
utan " " **24.00**

A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan, Stockholm.

Beredning: Mjölet siktas på bakbordet, smöret fördelas fint i mjölet, sockret och ägget tillsättas och degen arbetas med fingerspetsarna tills den blir smidig, då den ställes ut att bli kall. En bleckform eller tackjärspanna beklädes med hälften af degen. Rabarber sköljes väl, skalas tunn, skäres i bitar och nedlägges hvarvis med strösockret i den beklädda formen. Resten af degen kaflas ut till ett lock och härmed betäckes pajen. Degkanterna hopfästas med ägghvita. Pajen gräddas i god ugnsvärme omkr. 3/4 tim. Den uppstjälpes, när den afsvanat, och serveras med vispad gräde eller vaniljsås.

Kokt sill med smör och ägg (f. 6 pers.) 3 stora eller 4 små, saltasillar, 3 lit. vatten, 3—4 ägg, 1 1/2 hg. smör.

Beredning: Sillen fläs, urtages, sköljes väl och lägges i vatten omkr. 12 tim. Den upptages och fläkes midt itu, hvarefter ryggbenet och alla småben borttages. Äggen hårdkokas (omkr. 10 min.), afkylas i vatten, skalas och hackas fint. Sillen lägges i kokande vatten och får koka i 5 min., hvarefter

den upptages med hälslef och uppläggas på varmt serveringsfat, hvarfals med en del af de hackade äggen. Smöret smältes och hälls öfver och aurättningen öfverströs med resten af äggen samt garneras med persilja och kokt potatis.

Kokt, brynt lammbringa (f. 6 pers.). 2 kg. lammbringa, 2 lit. vatten, 1 1/2 msk. salt, 4 msk. smör (80 gr.), 1 liten portugisisk lök, 2 stora morötter, 1 liten kålot.

Ris: 1 1/2 kkp. risgryn, 2 lit. vatten, 1 1/2 msk. salt.

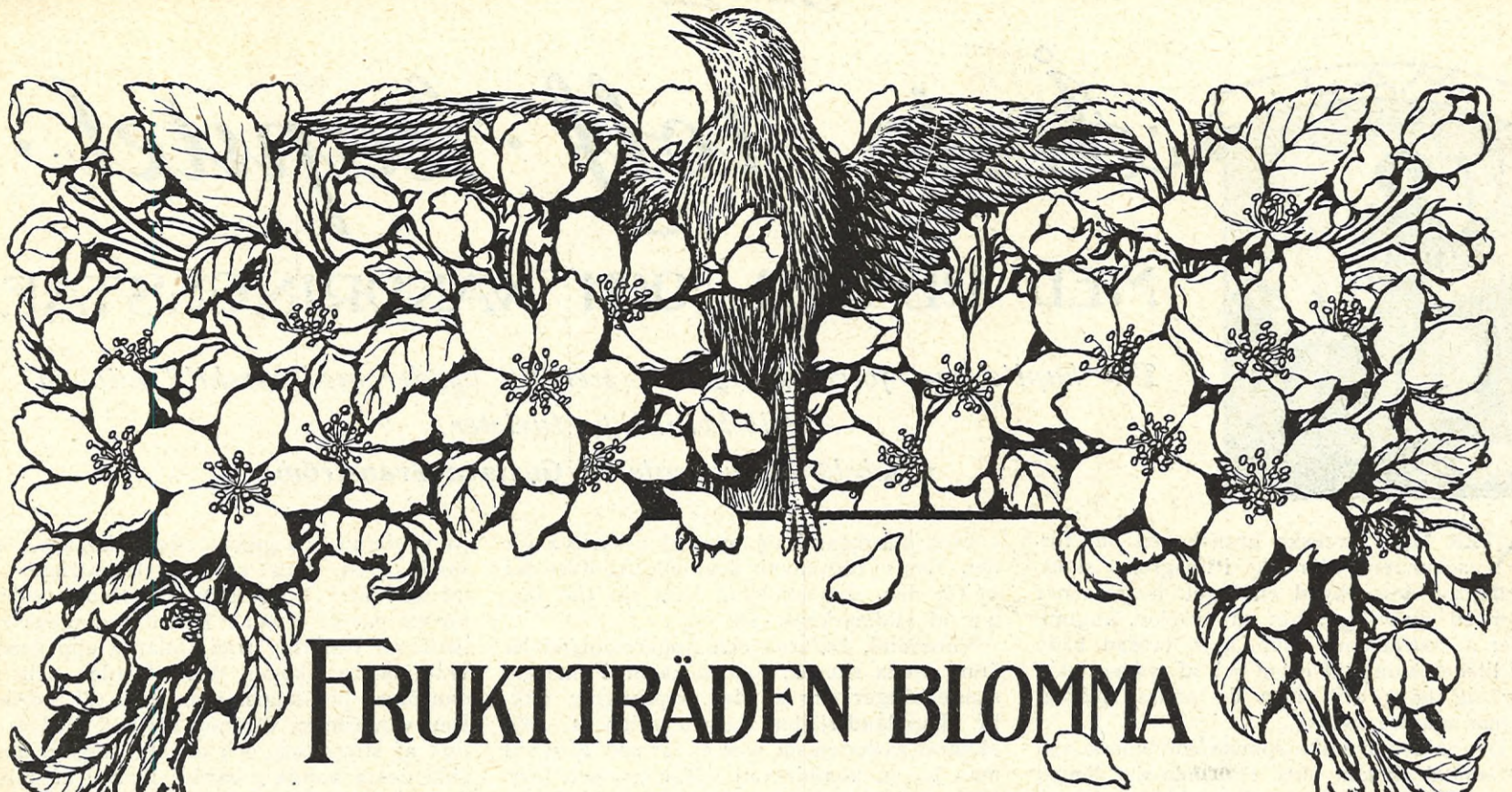
Beredning: Bringan tvättas med en duk, doppad i hett vatten. Den påsättes i kokande vatten, skummas, saltas och får koka 1 tim. Rotsaker ansas och skäras i fina strimlor, löken skalas och hackas groft. Bringan tagas upp och skäres i jämna, vackra bitar. Spadet silas och skummas. Löken brynes i hälften af smöret tillsammans med köttet, hvarefter det nedlägges i 1 lit. af spadet och får sakta koka tills det är mört eller omkr. 1 tim. Rotsaker brynas i resten af smöret och lägges därefter till köttet och få koka tills de äro mjuka. Risgrynen skällas

i hett vatten och få koka tills de bli mjuka, men ej gå sönder. De upphällas i durkslag och öfverspolas med kallt vatten. De insättes därefter genast i varm ugn, och omrörs ofta med gaffel, tills de blifva skilda och allt vatten afstumat. De uppläggas midt på serveringsfatet och köttet samt rotsaker lägges rundt omkring och anrättningen garneras med persilja. Spadet silas och skummas och serveras i säskkal.

Paneradt fläsk (f. 6 pers.). 750 gr. magert låtsaltad fläsk, 1 ägg, 1 kkp. stötta skorpor, 2 msk. smör eller flottyr.

Beredning: Fläsket skäres i skifvor, svålen borttages och fläskskifvorna bultas väl på båda sidor samt doppas i det uppvispade ägget och vändas i de stötta skorpor. En tackjärspanna upphettas långsamt, smöret eller flottytren upphettas däri och fläsket nedlägges samt får steka vackert gulbrunt på båda sidor. Det uppläggas på varmt serveringsfat och serveras med stufvade grönsaker.

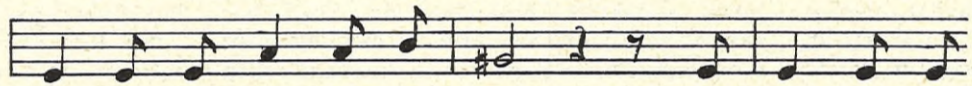

FRUKTRÄDEN BLOMMA

FRUKTRÄDEN BLOMMA, OCH LUF-TEN ÄR SVAL, OCH

KVÄLLEN ÄR DRÖMMANDE RO. OCH VO-RE MITT

HJÄRTA EN NÄKTER-GAL, SÅ FLÖGE DET BORT TILL DITT

BO OCH SJÖNGE FÖR DIG I SKYMNINGENS

FRID EN VI-SA, LYCKLIG OCH ÖM, OM

VÅ-RENS HVI-TAS-TE BLOMNINGSTID OCH LIF-VETS

SKÄRAS-TE DRÖM.

J. U.

Frida Landsort.

Årets · tolf · kapitel ·

MED RENSEL OCH VANDRINGSSTAF.

Ett kapitel om fotvandringar i svenska bygder med särskild hänsyn till kvinnliga turister.

Prisbelönad uppsats af Gustava Svanström.

NÄR DEN svenska granskogen om sommaren klär sig i ljusgröna skott, sjunger i dess skygd en fågel, hvars toner äga en underlig makt att väcka längtan. Det är taltrasten. Djup, klar, färgad både af lufsberusning, af dröm och af tystnad skiljer sig hans drill från de andra småfågelnas muntra kvitter.

Det är den svenska sommarens blonda själ — som dock kan fatta eld ända där längst uppe i jökelsisens land under midnattsolen — som möter oss i hans toner, och den kallar oss, den lockar oss som ett friskt källsprång hän mot den natur, hvars omedvetne tolk den lille sångaren blifvit.

Sommaren står för dörren och ropar, och hvem vill ej lystra till det ropet!

Under vintern har jorden hvilat, medan de flesta af oss människor haft sin arbetstid. Nu är det jorden som reder sig till arbete och alstring, och vi, som stänga våra arbetsrum för att söka hvila och vederkvickelse hos den skapande gröna jorden. Ty säkert har vintern lärt mer än en af oss, att det kräves ett tillskott eller ännu bättre ett öfverskott af hälsa, kraft och lifsmod för att möta ett nytt arbetsår.

Och hvad äger väl större sundhet än naturen, när dess safter stiga i blad och blom och minsta barr, som kläder skogen.

När det gäller att välja sätt att tillbringa sommarledigheten, spelar naturligtvis individualiteten den mest betydande rollen, och denna uppsats vänder sig därför till naturvännerna, till dem, för hvilka rubriken: Med ränsel och vandringsstaf blir som ett slags initiativt grepp i själen, en springa af en dörr, bakom hvilken det gömmer sig så mycket för sinnet befriande, så många fjärrblå viddar, som locka.

Nu är ju cykeln ett utmärkt fortskaffningsmedel för den, som vill genomströfva våra mera centrala och bördiga bygder, för att njuta af natur eller studera folklif, och därför syns det mig, som den ofvanstående rubriken betecknar, att vi få vända oss från de röda gårdarnas idyller och från slätterängarnas mognande prakt hän mot våra stora skogar, där inga spadtag brutit vägen, utan där stigarna trampats upp af fäder och söner, och där lifvet i gårdarna och vid fåbovallarna möter oss kargare och mera isoleradt, men fördenskull inte mindre intressant.

Eller också ännu högre upp, ända upp på högfjället, där det inga andra vägar finns än renstigarna, som slingra öfver lafheden, och där inga andra röster höras än de sorlande bäckarnas, fjällpiparens klagande rop öfver myren eller vråkorna's ödsliga skrin högt i den blå rymden.

Dock — hvilken tjusning, som kan ligga

i den musiken, kan man ej beskrifva för den, som ej förnummit den, och behöfver det ej för den, som en gång känt sin själ fången af vildmarkens själ.

Värmland, Dalarna och Ångermanland ha ännu djupa skogar, som locka med sina susande sånger och en del ursprungligt folk-lif. Lapplandsfjällen ha sin eviga is, som skimrar under en sol, som ej går ned, men vill man ha en kombinerad vildskogs- och högfjällsvandring, då äro Jämtland och Härjedalen de lämpligaste landskapen.

På gränsen mellan dessa båda landskap ligga som bekant Sylarna, hvilkas massiv genom sin smäckra byggnad kommer dem att räknas bland Sveriges vackraste fjäll. Och ej minst erbjuder vägen eller vägarna dit — mera nöjaktigt beskrifna än hvad här skulle vara utrymme till i den öfverallt i bokhandeln förekommande resehandboken öfver Jämtland — mycken skönhet genom sina björkregioners vilda, friska vegetation, Handölsforsarnas hvitgnistrande skumskaskader och utsikterna öfver Annsjöns stora, blå vattenspegel. Liksom högre upp, där björkskogen glesnar och krymper samman och lämnar rum för högfjällets trädlösa kullar. Där kämpar ännu lifsviljan med grästenen och vinner, spirar och blommar ända intill snön.

Skulle några af Iduns läsarinna i augusti befinna sig vid Sylarnas turiststation och råka på en mänskensnatt, ville jag råda dem att en sådan natt bestiga Storsylen hellre än om dagen. Ty en mer trolsk och magisk syn kan man knappt tänka sig än detta drömspel af böljande dimmor kring fjälljättarnas stupande stenpannor och dessa svarta slag-skuggor kring glaciärens skimrande isbrygga.

Med Sylarna och Helagsfjället som tack-samma turistcentra kan man göra upp rikt lönande vandringsprogram för ett par veckor. Går man mellan turisthyddorna under dessa båda fjäll, får man visserligen en vår dagsmarsch, ty en mängd strida och steniga småälvar möta, hvilka man gör klokast i att öfvervada med skor och strumpor på. Men dylika iskalla fotbad böra ej afskräcka, tvärtom, de hårda och stärka och åstadkomma i regeln aldrig förkylningar i den så välsignadt bakteriefria fjälluften.

För några somrar sedan vandrade fyra damer, bland dem jag själf en, öfver Sylarna, Helagsfjället och sedan flera mil genom de härliga barrskogarna öfver Ljungdalens Storsjö och Tossåsens byar och sedan åter upp till fjälls, till Bydalen i Oviksfjällen. En vandring, rik på intryck såväl från människornas lif, där de bygga och bo vid fjällgränsen, som af skogssus, sol och vildmarksdoft.

En sådan vandring, där man både får lefva

på vidderna och gömma sig i skogarnas susande fred, kan naturligtvis varieras på många sätt. Karl Erik Forsslund beskref för ett par år sedan i Turistföreningens års-skrift en vandring från Dalarna upp genom Härejdalens skogar och obygdor och sedan öfver Jämtlandsfjällen fram till Storlien. Den vandringen var nog förenad med ej så litet af strapatser, och då blir frågan, huruvida dessa kunna uthärdas likaväl af kvinnliga turister som af manliga.

Därvidlag kan jag blott säga, att min erfarenhet är, att när det gäller långa fotvandringars strapatser, kan man med afseende på gladt mod och seg uthållighet med allt skäl tillämpa C. J. L. Almqvists ord om att kvinnan »alls icke skall tro den, som säger, att hon är svag.»

En sida af vandringslifvet, väl värd vårt intresse, (ett intresse, som ej får utmynna i allt för närgången turistnyfikenhet) är folkets lif, sådant det möter oss i deras dagligdags seder, i deras bostadssätt och arbete.

Men den jämtlandsturist, som kanske framför allt vill ha absolut fred från människor, ville jag råda att med en förare och en klöfjehäst för provianten slå upp tält någonstades i Anarisfjällen (utgångspunkt Anns eller Underåkers stationer), ty i dessa vilda fjäll ströfva mycket sällan turister, ej heller finns det någon annanstades i Jämtland, i samma närhet af järnvägen, så stora och obrutna ödemarker.

Långt uppe i norr ligger ett land, som länge varit nästan okänt för oss, och där vi ännu möta människor af en annan folkstam och med ett för oss okänt språk.

Och bättre än lifvet i de små grå finnbyarna, än de lätttröda känslorna i lappens själ, känna vi nog redan till naturen, turistvägarna och fjällen, Kebnekaises stolta snökammar, Stora sjöfallets kokande vattenmassor och Torneträsk's underbara färgbrytningar.

Äger man under sina vandringar i Jämtland tillfällen att lära känna en gammal bondekultur, är i stället Lappland mera än Jämtland, färgernas land, rytmens och ensamhetens land.

Och vill man under en sommarledighet välja det nu så mycket gouterade och i sanning sköna Abisko vid Torneträsk som utgångsstation, kan man snöra ränseln och bege sig ut på vandring i en mängd olika riktningar med glad tillförsikt om att alltjämt möta nya skönheter.

För tränade och riktigt vildmarkslystna turister är det nog lockande att försöka sig på den tre dagsmarscher långa vägen till Kebnekaise, där nu vistelsen underlättas genom Turistföreningens nyupbyggda hydda. An-

ROSENFORS
HAFREGRYN

Vi bedja få fästa husmödrars uppmärksamhet på, att våra sedan länge kända och efterfrågade fabri-kater af hafregryn och sundhetsmjöl numera finnes att tillgå i de flesta större speceriaffärer. Genom ny-uppfunna, fulländade prepareringsmetoder samt genom användande af den finaste råvara, framställa vi ett fabrikat, som i smak och näringsvärde står främst bland alla i handeln förekommande hafrepreparater. Efterfråga alltid Rosenfors hafregryn och sundhetsmjöl, hvars tillverkning står under läkares kontroll. Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.

Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.

EN PRESENTATION.

nars finns det en dagsmarsch från Abisko en underbar sjö, Rautasjärvi, dit företagsamma kvinnliga turister till och med utan förare kunna ta sig fram genom de mäktiga fjällpassen.

Sagolik är den en stilla gråblå morgon, när dimman lyfter och den smärta lappbåten glider öfver vattnet för att vittja näten, medan röken stiger från de bruna kåtorna under Alleb Välivares väldiga stenbranter, eller en genomskinlig kväll, när jökelen på topparna inåt Alledalen rodnar af »Alpenglühn».

Har man sedan — efter att ha tillbringat en eller ett par nätter i lapplägret — lust att återvända till Abisko genom Alledalen på nomadfolkets gamla vandringsväg, förbi forna heliga strömmar, öfver forna lägerplatser, där man vadar i gräs, midsommarblom och Trollius Europeus högt öfver knä, på det kala mossfjället längs öde sjöar, får man en visserligen lång och ansträngande, men rikt lönande och, med karta i fickan, föga villsam dagsmarsch.

Vidare kan man vandra ut till Atlanten rakt västerut öfver Sjangeli, den forna koppargruvan, som med sina hyddor nu ligger öde högt uppe i stenfjället som ett riktigt hem för trollen, eller till Korsojökelns väldiga isström, fyra mil fram och åter, för att inte tala om bestigningen af de s. k. Abiskoalperna, bland hvilka det bländhvita Somaslaki brukar utöfva största dragningskraften.

Längre söderut, med Murjeks station som utgångspunkt från stambanan, ligger Kvikkjock, som redan medan Abiskos och Torne-träsks skönhet genom sin oåtkomlighet var en så godt som okänd saga, kallades Lapplands paradiset. Öfver Kvikkjocksfjällen går en vandringsstig ut till Atlanten, för en del somrar sedan beskrifven af tvänne duktiga kvinnliga turister, fröknarna Astrid Cleve och Lilly Pajkull. Äfven i dessa vilda fjälltrakter har Sv. Turistföreningen, genom att bygga hyddor och lägga båtar i sjöarna, underlättat vandringsmödor, och kan man genom att vända sig direkt till denna förening erhålla många goda praktiska råd.

En fjällentusiast frestas kanske för lätt till skönmålning, glömmet för det vackra, hur det känns att timme efter timme vandra i piskande snöstorm, att tilläfventyrs få tillbringa sin natt i dimma vid en riseld ute på marken, eller om matsäcken det sista dygnet är alldeles länsad, om svåra skoskaf uppstå och dylikt.

Vore dock blott allt det myckna, som i hvardagslag sliter på våra nerver, lika lätt utplånadt som den ofta stora kroppsliga ansträngning vi utstå på en fjällvandring! Ty har man blott sofvit ut en natt, är själen lätt och uthvilad, och detta är det kanske, som lika mycket som den härliga luften så fort återger kroppen dess spänstighet.

Nu till sist några råd angående utstyrelsen för fotvandrerkskor och särskildt för fjällvandringar. Kort kjol och kavaj af tåligt, men ej tungt och helst impregneradt tyg. Under-tecknad har funnit, att en impregnerad, lätt kavaj är att föredra framför regnkrage, enär denna, utom att den kastad öfver ränseln gör sina bärarinnor puckelryggiga, mycket tröttar genom att förhindra armarnas rörelser.

I stället för blus är det praktiskt att bära en af dessa stickade tröjor, »sweeters», som nu så mycket användas vid skidåkning. Trefliga och tåliga äro de i något brokigt allmogemönster och bör man helst medföra två, en varmare för de kalla, och en tunnare för de heta dagarna.

Under kjolen bäres ett par snygga, mörka

SOM DET ÄR första gången Idun utger ett vårnummer med betydligt utvidgad innehåll och därtill delvis byggd på en idé, om hvilken ingen torde kunna säga, att den är gammalmodig eller att redaktionen är efter sin tid, anse vi en presentation ej vara ur vägen.

Efter det rikhaltiga och intresserande text- och illustrationsmaterial, som möter läsaren i numrets förra del, följer i slutet ett framtidsnummer, som sysselsätter sig med dagens händelser och förhållanden precis 20 år härefter eller våren 1930. Hur vi kunnat vara så framsynta är vår hemlighet — allt nog: bilden är fixerad och om möjligheten af dess sanning bedja vi benäget få uttala oss närmare i något följande nummer — 20 år härefter eller så omkring.

Den framtidsvy vi ställt i utsikt har emellertid intet som helst nedslående i sig, snarare motsatsen. Samhället har synbarligen vuxit till sig i visdom, kraft och goda gärningar, och individerna, ehuru barn af 1910-talets bråkiga och missnöjda släkte, ha lyckats frigöra sig från sina föräldrars tvivelaktiga inflytande och blifvit en ras med ovanligt rent frejdebetyg.

För att till sist ingå i en detalj, bedja vi få påpeka ett af de här synliga resultaten af de föregående decenniernas stora kvinnorörelse: den genomförda titelreformen, som berättigar alla vuxna kvinnor till frutiteln, hvarför frökennamnet numera kan förliknas vid ett aflagdt prydnadsföremål, utställt till beskådande i museet för språkliga antikviteter.

Och härmed anbefalla vi vördsamt Iduns vårnummer åt våra läsares välvilja.

RED. AF IDUN.

benkläder, kjolbyxor. Ty den möjligheten är ej utesluten, att man blir tvungen att uppträda i detta plagg under några timmar, medan den våta kjolen hänger på torkning. Till det innersta plagget bäres en kombination af Lahmans system eller ännu bättre, om man anser sig ha råd till det, af Ringheims ramie, och ett ombyte af denna vara tar ej så stort rum i ränseln. Vanligt hvitt linne är ej mycket att rekommendera på fjällvandringar. Af strumpor medföres naturligtvis ombyten efter turens längd eller terräng, ty det är nog blott en illusion, att pjäxorna, som man köper sig i ett sportmagasin eller skaffar af bönder eller lappar, komma att bli absolut vattentäta.

Till hufvudbonad lämpar sig en linnehatt med myggflor för de heta dagarna, när solen bränner och snöfälten ge ifrån sig en stickande glans, och en yllemossa, som kan dragas ned öfver öron och fladdrande lockar när fjällstormen piskar på.

Ett par varma handskar bör man heller ej glömma, i synnerhet för toppbestigningarna, när temperaturen ofta kan sjunka under noll. En god slidknif skaffar man sig och likaledes ett läderarmband för uret.

Behöfver man medföra kokkärl, finns det i sportmagasinen en liten uppsats af aluminium, kok- och stekpanna, tallrik och kopp m. m., hvilka fällas i hvarandra och hvarken väga mycket eller ta stor plats. Men tycker man att priset — jag tror, att det var 12 kronor — är för högt, köper man sig en emaljerad bleckkopp för 25 öre och en liten emaljerad panna, så att man under rasterna på fjället kan värma vatten till téet eller kakaon. Glöm för all del ej tändstickorna!

Hvad provianten beträffar, beror detta på, hur mycket af födoämnen man kan vänta sig att träffa på under vandrigen, men nyttigt är det alltid att medföra en påse hafregryn

till gröt, litet torkad frukt samt kaffe, te, kakao. Men laga att locket på kakaoburken är säkert, ty en dylik burk utspild i en turist-ränsel kommer åstad en fruktansvärd fördöelse.

För en vandring, under hvilken man på ett par tre dagar ej kan beräkna att möta en människoboning, medför man dessutom bröd, smör, buljongskapslar, torkade grönsaker och konserver (fiskbullar, biff eller dylikt), så mycket man orkar bära, ty mat är en härlig sak i den starka fjälluften och bereder en ofta en annars okänd njutning.

En tingest, som i nämnvärd grad kan öka en turists bekvämlighet, är en liten luftkudde af gummityg, särdeles lätt att medföra, och som, när den blir fylld med luft, förljufvar hvilan på den ofta bristfälliga bädden.

Ty en äkta friluftsmänniska sträcker glad ut sina trötta lemmar på den hårda britsen i den primitivaste turisthydda, på renhuden i lappkåtan eller på marken i det egna tältet, om ett sådant kan medföras.

Att bo i tält är något, som låter sig göra äfven för damer, under-tecknad har själf pröfvat det och funnit det vara ganska godt.

Vid stranden af Abiskoälven eller Torne-träsks klara vatten, möter man ej så sällan i de gröna vildparkerna ett litet hvitt tält, där en eller annan riktig naturvän slagit sig ned. Och mot en afgift af fyra kronor i veckan uthyr Turistföreningen ett präktigt tält, som på grund af sin mörkbruna färg bättre utestänger ljuset och myggen än de hvita. Två eller tre väninnor kunna godt rymmas där, och renhudar eller skinnfällor till bädden kan man få låna eller hyra från turiststationen eller det närboende järnvägs-folket.

Skulle man än den första natten känna sig något ovan vid situationen, sofver man sedan, vyssjad af jockens eviga vaggvisor, en sömn så härligt djup, och vaknar man så vid strål-lande solsken till morgonbadet i det kyligt kristallrena vattnet, erfar man ett välbehag som sedan omdanas och sträcker sina härdande verkningar långt in i en kommande arbetsvinter.

Det finns människor, hvilka på en fotvandring tyckas ha gjort till sin uppgift att tillryggalägga den eller den väglängden på det kortast möjliga antalet timmar, d. v. s. slå rekord, och som gå som med en piska öfver sig, utan att knappast ge sig tid att aktge på hvad som möter dem i naturen. Mot detta sätt vill jag för min del protestera, och den som till sommaren ämnar snöra sin ränsel för att lefva en tids friluftslif, vill jag ge följande råd.

Fäll ej modet inför strapatserna, utan visa, att du kan öfvervinna svårigheter, men jakta ej i onödan, bry dig ej så mycket om klockan, som annars regerar din tid, var som lappen lat när du får, drick solsken, hvil kropp, själ och nerver och njut med öppen blick af den natur, som så gärna vill skänka dig sundhet af sin sundhet och kraft af sin kraft.

GUSTAVA SVANSTRÖM

Använd endast

KOCKUMS

PANSAR-Emaljerade

GJUTNA GRYTOR.

Giftfria.

Solida.

IDUNS MODELLKATALOG

Ombärlig för alla sömmerskor och för alla hem.

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Ungdomsdagar

- fragment af
en ofullbordad
roman

Hjalmar Söderberg.

I.

PAULA brukade bada ensam.

Hon tyckte bäst om det så, och denna sommaren hade hon för resten ingen att bada med. Och hon behöfde inte vara rädd: hennes far satt däruppe på bergknallen ett stycke ifrån och målade på sitt »motiv från hafsbandet» och höll öga med att ingen obehörig kom för nära.

Hon steg ut i vattnet, tills det nådde henne till litet öfver midjan. Där blef hon stående med upplyfta armar och händerna knäppta bakom nacken, tills ringarna i vattnet slätats ut, och speglade sina aderton år i vågen.

Så böjde hon sig framöfver och simmade ut på det smaragdklara djupet. Hon njöt af att känna vattnet bära sig — hon kände sig så lätt. Hon simmade lugnt och tyst. Hon såg inga abborrar i dag; annars brukade hon leka litet med dem ibland. En gång hade hon varit så nära att fånga en med handen, att hon stack sig på hans rygghäna.

Väl i land igen for hon hastigt öfver kroppen med handduken och lät sedan torka sig torr af solen och den lätta sommarbrisen. Så sträckte hon ut sig på en flat strandhäll, som vågorna slipat blank. Först lade hon sig på magen och lät solen bränna på ryggen. Hon var redan alldeles brun öfver hela kroppen — lika brun som i ansiktet.

Och hon lät tankarna löpa. Hon tänkte på, att det snart var middag. De skulle ha bräckt skinka och spenat. Och det var nog godt — men det kunde nu inte hjälpas, middagen var i alla fall den tråkigaste stunden på dagen. Fadern sade just inte många ord, och bror Otto satt tyst och tvär. Han hade ju också sina bekymmer, Otto. Det var så trångt på ingenjörbanan här hemma, och i höst skulle han fara till Amerika. Den enda, som brukade prata vid bordet, var Filip. Men han sade aldrig något, som hon iddes höra på — det var mest bara om prejudikat och juristknep och befordringar och sådan strunt, som ingen människa kunde bry sig om. Det var som om han pratade bara för att någon skulle säga något. Och under tiden letade han med sina närsynta ögon efter de bästa bitarne på fatet.

Och ändå höll hon ju så mycket af både fadern och bröderna. Så underligt — att det kunde vara så tråkigt att sitta vid ett dukadt bord med sina närmaste, som hon höll så mycket af — — —

Hon vände sig på rygg och låg med händerna under nacken och stirrade upp i det blå.

Och hon tänkte: Blå himmel, hvita skyar. Blått och hvitt — blått och hvitt — — — Jag har en blå klädning med hvita spetsar. Det är min finaste klädning, men det är ändå inte därför jag tycker så mycket om den. Det är för en annan orsaks skull. För det var den klädningen jag hade på den gången.

Den gången.

Och hon tänkte vidare: Älskar han mig? Jo, jo. Visst gör han det.

Men älskar han mig riktigt — riktigt —?

Hon mindes en gång för inte så länge sen — en kväll de sutto i syrenbersån ensamma. Han hade plötsligt försökt en djärf smekning, som gjorde henne rädd. Men han hade visst själf strax förstått att han var på orätt väg, ty han hade tagit hennes hand, den hand, som hon värjde sig med, och kysst den som om han velat säga: förlåt.

Jo, tänkte hon, han älskar mig säkert riktigt.

Och hon tänkte vidare: Jag älskar honom. Jag älskar honom.

Hon tänkte så starkt, att hennes läppar rörde sig med hennes tankar och tanken blef en hviskning: jag älskar honom.

Blått och hvitt — blått och hvitt — — —

Och vattenplask — plask — plask —

Plötsligt kom hon i tankar om, att hon först denna sommar hade upptäckt hur skönt det var att bada ensam. Hon undrade hur det kunde komma sig. Men skönt var det. Annars, när flickor bada tillsammans, måste de ju alltid skrika och skratta och föra lif. Men det är mycket skönare att vara ensam och alldeles tyst och bara lyssna till vattnets plask mot stenhällarna.

Men medan hon klädde på sig, gnolade hon på en visa:

En gång i bredd med mig
prästen skall fråga dig,

om du vill vara min
utvalda vän.

Men orden sjöng hon inte, utan gnolade bara melodien.

II.

Artisten Stille hyrde sedan urminnes tider hvar sommar samma rödmålade fiskarstuga långt ute i skärgården. Han målade tallar. Det hade på sin tid blifvit sagdt om honom, att han upptäckt skärgårdstallen, liksom Edvard Bergh hade upptäckt den uppsvenska björkhagen. Han tog helst sina tallar i sol efter regn, då stammarna lyste af fukt i solskenet. Men han behöfde hvarken regnväder eller solsken för att måla dem så: han kunde det utantill. Han försmädde inte heller att låta kvällsolen brinna i röda reflexer på den tunna ljusröda barken mot trädets topp och i det knotiga, vridna grenverket. Han hade fått medalj i Paris på sextioalet. Hans mest berömda tall hängde i Luxembourggalleriet, och han hade också ett par på Nationalmuseum. Nu — mot slutet af nittitalet — var han ett bra stycke öfver de sextio och hade med åren kommit litet i bakgrunden i den växande konkurrensen. Men han arbetade segt och flitigt som han gjort i hela sitt mödosamma lif, och han förstod sig också på att sälja sina tallar.

— Att måla är ingen konst, brukade han säga, det kunde jag för fyrtio år sen lika bra som nu. Men att sälja, det är en konst som det tar tid att lära sig.

Hemligheten var enkel nog: han sålde billigt. Och så hade han dragit sig fram skapligt nog med hustru och tre barn och gjort gud och hvar man rätt. Nu var han änklung sedan ett par år. Liten, senig och knotig och med fläckar af frisk rödlätt hy skymtande fram här och där genom det mossiga skägget, liknade han själf en gammal skärgårdstall.

Måleriet var hans yrke; men hans kärlek var musiken. Det var en tid, då han hade roat sig med att göra fioler och drömt om att komma glömda hemligheter i violintillverkningen på spåren. Det var längesen. Men med pipnuggan i mungipan gned han gärna sin fiol

vid skärgårdsfolkets dans om lördagskvällarna.

Och han var förtjust, när han fick sjunga andra bas i kvartetter. Därför var han vid godt lynne denna dag vid middagsbordet.

— Det blir sång i kväll, sade han. Baronerna har telefonerat att han kommer öfver med Stjärnblom och Lovén.

Baronen hade en liten egendom snedt öfver viken och var närmaste granne, bland herrskapsfolk räknadt. Kandidat Stjärnblom och notarien Lovén voro hans gäster.

Paula steg hastigt upp och gjorde sig ärenden ut i köket. Hon kände sig så het i kinderna.

— Jag sjunger inte med, muckade Filip.

— Så låt bli då, morrade fadern.

Saken var den, att det var ett litet fel med kvartetten: den hade två första tenorer. Gubben Stille var ännu alltjämt en präktig andra bas. Baronerna påstod sig kunna sjunga hvilken stämma som helst »lika briljant uselt», men hade stannat för första bas. Stjärnblom sjöng andra tenor. Men äran och ansvaret som första tenorer delades af Filip och Lovén. Filip's tenor var liten och späd och ren afgjord lyrisk. Lovén åter hade en kolossal tenor, i hvars mäktiga tonsvall Filip hjälplöst drunknade. Han påstods ha varit erbjuden engagemang vid Operan. Likväl kände Filip med stolthet sin outhärlighet när det gällde subtilare saker, ty hans rival hade blott två strängar på sin lyra: forte och fortissimo. Dessutom hade notarien Lovén en fiende i sitt passionerade sångartemperament: när lidelsen fick makt med honom, sjöng han falskt eller gjorde en tupp.

Otto bröt tystnaden vid bordet.

— Asch, sade han, du sjunger med i alla fall. En tenor, som kan hålla käften, när han hör andra sjunga, har man aldrig hört talas om.

— Du kan ju sjunga i det som ligger för din röst, medlade fadern.

Filip satt lite purken och petade i sin spenat. Han tänkte, att han möjligen kunde låta beveka sig att sjunga i »Warum bist du so ferne», kanske också »Kornmodsglansen». Han mindes när de förra gången sjöngo »Warum». Lovén brakade lös, men så med ens knackade baronen af med stämgaflöten mot punschbrickan och sade: Håll käften, Lovén, och låt Filip sjunga det här, för det kan han! Och han mindes hur smältande fint och vackert han hade sjungit den gången.

Paula återtog sin plats vid bordet.

— Jag fick lof att höra efter hvad vi ha att komma med till kvällen, sade hon. Det blir skinkan om igen och strömming och sill och potatis och Ottos abborrar. Det är allt hvad som finns.

— Och brännvin och öl och punsch och konjak, kompletterade Otto.

— Ja, hvad behöfs det mer, sade gubben Stille. Det är ju härliga guds gåfvor alltsammans.

III.

Augustisolen lutade redan mot sin nedgång, då baronens lilla segelsnipa stack fram bakom udden. Vinden hade mojnadt. Seglen hängde slappa, och man hade tagit till årorna. Då båten närmade sig bryggan, firades seglen, roddaren hvilade på årorna, baronen gaf ton med stämgaflöten, och medan snipan sakta vaggades af dyningen från den vida fjärden, togo de tre männen i båten upp en Bellmanstrio:

Böljan sig mindre rör,
Æol mindre hviner,
när han på stranden hör
våra mandoliner.
Månan han skiner.
Vattnet glittrar lugnt och kallt.
Syrén, jasminer
sprida vållukt öfver allt.
Fjäriln i guld och grönt
glimmar på blomman skönt,
masken snart krälar ur sitt grus,
masken snart krälar ur sitt hus.

Sången klingade rent och vackert ut öfver vattnet. Två gamla fiskare, som lågo med en sump och lade ut långref, hvilade från sitt arbete och lyssnade.

— Bravo, ropade gubben Stille från bryggan.

— Ahja, det där gör du inte illa, Lovén, sade baronen, utom det där med »masken krä-ä-lar». Det ligger bättre för Filip. Men goddag på er allihop! Goddag, lilla tjuvgubben, har du någon konjak? Whisky har vi med oss. Goddag, lilla fina, vackra, söta, mum-mum — baronen ledsagade hvar artighet med en ridderlig fingerkyss — fröken Paula! Goddag på er, pojkar!

Baron Freutiger var en brunbränd och väderbiten teateröfvere med ett svart Nebukadnezarskägg. Han hade inte så långt kvar till de femtio, men han hade bevarat sin ungdom genom att taga lifvet lätt. Sorger och bekymmer fastnade inte på honom. Han hade annars varit med om åtskilligt, och själf brukade han säga, att bland det jäkligaste han varit ute för var en gång då han blef hängd för häststöld i Arizona. Och det var sant. att han i sin ungdom hade varit familjens olycksfågeln och pröfvat lyckans växlingar i många trakter af världen. Han kunde många konster. Han hade gifvit ut en samling rese-skildringar, hvilkas friska och älskvärda lögnaktighet hade förskaffat honom ett litterärt namn, och han komponerade valser som dansades på hofbalerna. Sedan han för en del år sedan fått ett arf, hade han köpt en liten egendom i skärgården, där han under jordbruket som skylt fördref tiden med jakt på sjöfågeln och flickor. Men han hade också politiska intressen. Vid senaste valet hade han varit liberal riksdagsmannakandidat och skulle kanske ha blifvit vald, om han blott hade insett vikten af att markera en något klarare ståndpunkt i nykterhetsfrågan.

I bländande hvit flanelldress och med en gammal smutsig stråhatt af obestämd form

på hufvudet hoppade han upp på bryggan och samlade kvartetten omkring sig. Notarien Lovén i tullen, en ståtlig karl, blond och rödlett, lite fet och lite dockvacker, ställde sig i position och slungade ut ett par höjdtöner på försök. Kandidat Stjärnblom, en bredaxlad ung värmländing med ett par skygga, djupa ögon, höll sig mera i bakgrunden. Gubben Stille och Filip slöto till, baronen gaf ton, och under »Sångarfanan åter höjes», tågade man upp till Röda stugan, där det glimmade af flaskor och glas mellan den lilla verandans humlerankor.

*

Det skymde mer och mer, och på den bleka norrhimmeln blänkte redan augustikvällarnas ljusa stjärna, Capella.

Paula stod vid verandaräcket. Hon hade mest hela kvällen gått af och an mellan köket och verandan och sysslat med »pytsar» — det var hennes gemensamma namn på flaskor och glas och allt som hörde till hushållet. Hon var ensam om serveringen — Augusta, deras gamla jungfru, som de haft i tolf år, fräste som hett strykjärn hvar gång det var främmande och visade sig af princip inte.

Och nu var Paula litet trött.

Sång efter sång hade klingat i den stilla kvällen, interfolierade af små meningsskiljaktigheter mellan tenorerna, som åter bilagts vid klangen af glas, fyllda med tre slags läskande spritdrycker. Nu sutto sångarna bänkade i stilla frid på verandan. Paula stod och såg ut i den grånande skymningen, hon hörde på männens samtal och hörde det likväl knappt, hennes ögon hade blifvit stora af tårar och hon kände det med ens så tungt om hjärtat. Hennes älskade tycktes henne alltid så långt borta, då hon såg honom samman med andra män. Och likväl satt han där knappt tre steg ifrån henne.

Hon hörde faderns röst:

— Har du varit på utställningen, Freutiger?

Det var den stora utställningssommaren 1897.

— Ja, jag tittade in där ett tag i går, eftersom jag var i stan. Och efter gammal vana — jag har ju sett minst hundra kolossala världsexpositioner — frågade jag strax jag kom in: hvar är magdansen? Fanns ingen magdans!! Jag höll på att svimma. Så ramlade jag in i konstutställningen. A propos, har du något där?

— Inte fan. Jag utställer aldrig. Jag säljer ändå. Men jag var inne och tittade på't i förra veckan. Och nog fanns där att se på. Där var en dansk, som hade målat en sol som man faktiskt inte kunde se på, utan att det sved i ögonen. Duktigt gjort! Men det kan inte fan följa med och lära sig alla moderna tuffknep. Jag är gammal. Skål, Lovén! Du dricker ingenting, Stjärnblom, skål! En gång på åttitalet började jag känna mig så djäfligt omodern och fick lust att följa med min tid. Solskenet var inte på modet längre, och mina tallar började man bli trött på. Då smockade jag ihop en »Uthuslänga i ruskväder». Jag var lömsk på att sälja den till Fürstenberg eller Göteborgs museum. Men har ni sett på fan: den hamnade i Nationalmuseum, och där sitter den ännu. Då var jag nöjd och gick tillbaka till mitt gamla. Tja!

— Skål, lilla tuffgubben, sade Freutiger. Du och jag, vi ha sett till botten i världskojet. Lovén kan bara se åt höjden, eftersom han är tenor. Och Stjärnblom är för ung. Ungt folk ser bara sig själfva och betraktar

oss äldre som staffage i taflan. Eller hur, Arvid?

Paula spratt till vid namnet. Arvid... Hur kunde någon annan få kalla honom så?

— Skål! svarade Stjärnblom.

— Gaska upp dig, gosse, fortfor baronen. Sitter du och längtar hem till dina berg i Värmland?

— Där finns inga berg att tala om, sade Stjärnblom.

— Ja, hur skall jag kunna veta det, sade Freutiger. Jag har varit öfverallt utom i Sverige. Och med Värmland har jag aldrig haft något annat att göra än att min farmor var kär i Geijer i sin ungdom. Men han gaf henne tusan. Saken var den, att Geijer åkte skridsko med min farmor på en sjö i Värmland — finns det inte en sjö som heter Fryken? Jo, då var det alltså på Fryken — en gång i början af innevarande århundrade. Låt oss säga 1813, eftersom det var en kall vinter det året. Så råkade min farmor att sätta en rofva på isen, så att Geijer fick se hennes ben. Och de voro mycket tjockare och stabbigare än han hade tänkt sig. Så slocknade den lågan! Men min farfar, som var brukspatron och en praktisk karl och inte någon estetflabb, tog henne i stället. Och det är orsaken till att jag heter Freutiger och alls finnes till och sitter här och njuter af naturens skönhet. Dja!

Notarien Lovén hade en stund visat synbara tecken till oro. Han hostade och harklade. Plötsligt reste han sig och började sjunga en aria ur »Mignon». Hans sköna stämma klingade fulltonigt och med en vekare klang än annars: Hon kunde icke tro — i barnslig oskuldslucka — att tacksamhetens glöd — blef kärlek inom kort —

Paula hade gått ned på sandplanen nedanför verandan och stod och plockade blad af en berberisbuske och skrynkade dem mellan fingrarna. Kandidat Stjärnblom hade rest sig och stod nu vid verandaräcket, där hon nyss hade stått. Paula gick långsamt ned åt trädgårdsgången. Det var redan mörkt mellan häckarna. Hon stannade vid ingången till syrenbersån. Hon hörde herr Lovéns röst: Kom, o vår, att med din färgprakt hennes kinder måla — och hjä-härta du —

Ja, där blef det förstas en liten tupp på höga B.

Hon hörde steg i sanden.

Hon kände de stegen. Hon visste godt hvem det var. Och hon gömde sig i bersån

En låg röst:

— Paula — —?

— Miau! lät det inifrån bersån.

Men med detsamma ångrade hon sig och tyckte det var så dumt af henne att jama som en katt och förstod inte alls hvarför hon hade gjort det. Och hon sträckte armarna emot honom: Arvid — Arvid —

De möttes i en lång kyss.

Och då kyssen inte kunde räcka längre, sade han lågt:

— Bryr du dig något om mig?

Hon gömde sitt hufvud vid hans bröst och teg.

Efter en stund sade hon:

— Ser du den stjärnan där?

— Ja.

— Är det aftonstjärnan?

— Nej, det kan det inte vara, svarade han.

Aftonstjärnan går till sängs med solen den här tiden. Det är visst Capella.

— Capella. Ett så vackert namn.

— Ja, det är vackert. Men det betyder bara Geten. Och hvarför den stjärnan heter

Geten vet jag inte. Jag vet egentligen ingenting.

De stodo tysta. Långt borta hördes kornknarren.

Han sade:

— Hur kommer det sig att du bryr dig om mig?

Hon gömde åter hufvudet vid hans bröst och teg.

— Tyckte du inte Lovén sjöng vackert nyss? frågade han.

— Jo-o, svarade hon. Han har vacker röst.

— Och var inte Freutiger rolig?

— Jo. Det är lustigt att höra på honom. Och det är visst för resten inget ondt i honom.

— Nej, tvärt om...

De stodo tätt samman och vaggade och sågo upp mot stjärnorna.

Så sade han:

— Men det är för dig Lovén gör sina tuffar, när känslan öfverväldigar honom, och det är för dig Freutiger sitter och ljuger. De äro kära i dig bägge två. Nu vet du det. Så att du kan välja.

Hon skrattade till. Och så kysste hon hans panna.

Och litet efter hviskade hon, halft för sig själf:

— Den som ändå kunde veta, hvad det finns där innanför...

— Där finns nog ingenting märkvärdigt, svarade han. Och man har för resten inte alltid godt af att veta...

Hon svarade med ögonen djupt i hans:

— Jag tror på dig. Och det är mig nog. Och bara det att du skulle vara i Stockholm i vinter, så att vi få ses och träffas ibland, bara det är mig nog. Är det vid Norra Latin, du skall gå profår?

— Ja, svarade han, jag skall väl det. Lärare tänker jag naturligtvis inte bli. Det är för tröstlöst. Men när jag nu har min filosofie kandidat, så kan jag ju gärna gå profåret. Och sen blir jag väl extralärare tills vidare — medan jag väntar.

— Ja, väntar... på hvad?

— Jag vet inte. Kanske på ingenting alls. På att jag skall kunna göra något som duger — hvad det nu skall bli... Nej, lärare vill jag inte bli. Jag kan inte tänka mig det som en framtid — som min framtid.

— Ja, sade hon, framtiden — hvad vet man om den...

De stodo länge tysta under de tysta stjärnorna.

Så sade hon, i det hon kom att tänka på något han hade sagt på verandan bland de andra:

— Finns det inte höga berg borta i ditt Värmland? Det trodde jag.

— Anej, sade han, där finns högre berg än här, men några riktiga berg finns där inte. Och jag tycker inte om berg — jo, jag tycker om att gå upp på dem, men inte att lefva inklämd mellan dem. Man talar om berglandskap — det borde förr heta dalandskap. Man bor och lefver nere i dalen, inte på bergtopparna. Och bergen skymma för solen som höga hus i en gränd, så att det i min hemtrakt mest hela eftermiddagen är en iskall blåskymning. Det är bara en kort stund midt på dagen det är riktigt vackert där: det är när solen står i söder eller, litet tidigare, midt i Klarälvens floddal: då kommer det vackert ljus öfver allt det vackra, då ser man söderut, ut i solen och ljuset i älfdalens öppna vidd, och tänker: där borta är världen.

Paula hörde halft förströdt på hans ord.

Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

Salamander alla sorter. Enhetspris 15,—
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

Hon hörde »solskenet» och »där borta är världen». Och hon hörde kornknarren i åkern.

— Ja, världen — sade hon — världen... Tror du, Arvid, att du och jag skulle kunna göra oss en liten värld för oss själfva?

Han svarade, i sin tur halft borta och förströdd:

— Vi får väl försöka.

Nu hördes plötsligt baronens röst från verandan:

— Sångare! Sång-a-re! Helan går! He-lan går!

Hon lindade sina armar om hans hals och hviskade tätt i hans öra:

— Jag tror på dig. Jag tror på dig. Och jag kan vänta.

Och åter hördes Freutiger:

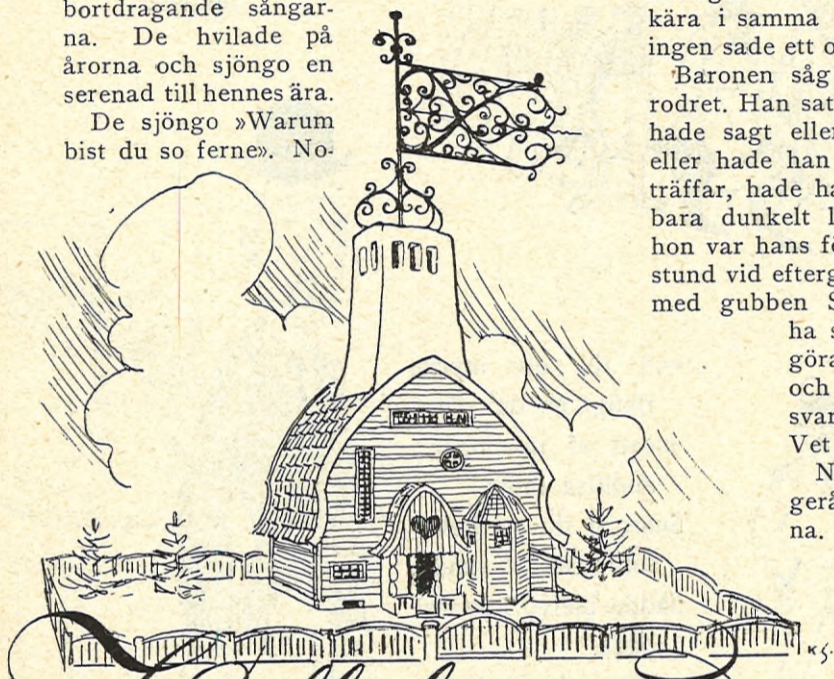
— Sång-a-re!

På skilda trädgårdsgångar skyndade de upp mot verandan, så att de kommo dit från motsatta håll.

IV.

Paula stod vid sitt öppna fönster och såg ut i sommarnatten med tårade ögon. Ute på fjärden såg hon i månskenet båten med de bortdragande sångarna. De hvilade på årorna och sjöngo en serenad till hennes ära.

De sjöngo »Warum bist du so ferne». No-

Cillabyggnad

NU FÖR TIDEN alla dilla om en egen liten villa, gånga till en arkitekt, och i blinken blifver kläckt skiss till en konstnärlig lada eller en krokan af trä, full af originalité, där måleriskt bås sej rada: matbås, sofbås, bås att bada, och i denna härlighet här och där ett spjalstaket.

*

Bums du tror förstås du har hyddan, men du dej bedrar; mycken kvidan dväljs imillan nu och da'n du undfår villan, är du eller ock din tös inte vidare »kofvös»: det vill säja har en grofvan hög utaf den rara kofvan.

tarien Lovéns tenor klingade skönt i den stilla natten. Baron Freutiger sjöng både första och andra bas på en gång, åtminstone trodde han det själf. Och i mellanstämmen kunde hon följa sin älskades röst.

Warum bist du so ferne,
O, mein Lieb!
Es leuchten mild die Sterne,
O, mein Lieb!
Der Mond will sehen sich neigen
in seinen stillen Reigen.
Gute Nacht, mein süssee Lieb.
Gute Nacht, mein Lieb.

Paula sjönk ner på en stol och grät af lycka och trötthet. Plötsligt tog hon en liten gammalmodig bukethållare af förgyllt silfver och med turkosblått porslinshandtag, som hängde på en nubb under den lilla spegeln, och vätte den med kyssar och tårar. Den hade varit hennes mors — modern hade burit sin brudbukett i den.

*

Sången hade tystnat och båten gled bort under jämna årtag. Lovén och Stjärnblom rodde hvar sin åra och Freutiger styrde. Och antingen det berodde på att alla tre voro kära i samma flicka eller på något annat: ingen sade ett ord.

Baronen såg dystert ut, där han satt vid rodret. Han satt och undrade öfver hvad han hade sagt eller inte sagt. Hade han friat eller hade han inte? Hvad flickan själf beträffar, hade han inte direkt friat till henne, bara dunkelt låtit henne ana, glimtvis, att hon var hans första verkliga kärlek. Men en stund vid eftergroggen hade han suttit ensam med gubben Stille, och därvid måtte han ha sagt något mera klart och afgörande, ty han erinrade sig klart och tydligt att gubben Stille hade svarat: Du och Paula? Giftas? Vet du inte hut, ditt gamla svin?

Notarien Lovén rodde sin högeråra och blickade mot stjärnorna. Han genomgick i minnet alla

sånger han under kvällens lopp hade sjungit. Och han visste med sig själf att han både då och då och då hade sjungit så, att hvilket hjärta som helst måste smälta. Visserligen hade han också ett par gånger gjort en tupp. Men i alla fall — i alla fall! Han ansåg sig kunna hoppas det bästa.

Kandidat Stjärnblom satt med slutna ögon och rodde sin vänsteråra. Han tänkte på något som Paula hade sagt till honom i bersån. Hon hade sagt: jag tror på dig. Ja, herregud, det var ju mycket bra! Mycket glädjande och bra! Om det bara hade stannat vid det. Men så hade hon sagt: »jag kan vänta». Och det var inte bra — inte bra! Jag tål inte den tanken, att någon går och väntar på mig. Tål inte den tanken, att någon går och väntar sig något af mig — skall jag ha den tanken ständigt öfver mig, då — blir det aldrig något af mig...

Så tänkte kandidat Stjärnblom, medan han med slutna ögon och sammanbitna tänder rodde sin vänsteråra i ett stilla, nattligt vatten, som speglade grantoppar och stjärnor.

Nu göres det upp ett så kalladt förslag på kostnaden utaf huse, som är som ett embryo litet i dag, men vänta en smula ska du se, det blifver en stor, stor buse, och innan ditt lokus hunnit få tak, så är du så spak så, som aldrig du vatt under hela ditt »vita», och aldrig du varit så pigg uppå krita. — Så räknar en basse, det räknar väl två, och den räknar lägst han jobbet skall få; du tvekar, du hissar, se'n hoppas du på, — och yxan börjar att gå.

och snart herrar målare börja att
sno där
och spackla och smeta i prång
och trappor
i sköna baretter af tidningspapper;
rörmokarns hässja går vildt bort
vid eken:
har du gett dig i leken,
vill varmvattenvärme du ha — den
centrala,
— *men de ä te betala,*
och en vacker dag med darrande
skank
du gånger pin pank från din en-
skilda bank;

det vandras i gåsmarsch till bryg-
garens vagn
och samlas kring denna som fisk
kring sitt agn,
se'n gås det tillbaka, och pa-
van
diskretemang under förklä't de
hafvan.
*
Jo, så går det till! Ja-a, förstår
sej, de påta
så småningomen färdig din
kåta;

Nu komma galejor med tegel
och kakel,
och grunden läggs till ditt
tabernakel
af sten och cement och en
grundläggbarbas
till dubbla kofvan mot den
som sas.

Den ligger under bygget i
grunden
och varder aldrig mera ge-
funden.

platt intet är öfver,
moneterna väck-är,
si, bygget *de* ä de
enda som räcker
— tills färdigt det
blifver, och den da'n
går limningen opp uti
andra ändan.
Där hamras och bul-
tas, som va de hos
Krupp,
men rässom de ä, så
håller de upp:
en bryggare skymtar
vid horisonten;
då gladligt ges fan i
panelen och spån-
ten,

och du bor mycke
riktigt en da' där,
ansatt af räkningar i
ändlösa rader.
Snart är du som Bar-
tolomeus att skåda:
flädde blefvo herrarne
båda,
epidermiskt Sankt B.,
ekonomiskt min
herre,
som ock hafver det
åtskilligt värre:
Bartolomeus hade
dock *sin* hud i näf-
ven,
hvar du hafver din,
vete jäven.

Detta blir nu din musik,
tills din portmonix står lik,
och är din kassa ej tom än,
herrar timmermän smälla hop
stommen
och något som kallas för hammar-
band] och lägga in mullbänk med konst-
faren hand.
Får kreditivet ej knäcken af
detta,
herrar snickare komma och
sätta
verket fort och skära in foder,

Nej! Summa summarum af vis-
hetens kärna
är: Klara hop dej en villa så
gärna —
men låt *en ann* bygga upp den,
och buss se'n
på'n vid konkussen!
Framför din stugvägg i soln vid
din bricka
— lugnkvist du skådar tulpanerna
nicka
och glöda
sen till din dö'da'.

KNUT STANGENBERG.

Jenny.

HON FÖDDES under Tunis heta sol och följde som mycket ung en af dessa roddare, hvilka under hessa rop erbjuda sina tjänster åt passagerarna på de stora turistångarne.

En dag, när hon som vanligt hvilade hufvudet mot sin herres bröst och lät sina skarpa bruna ögon irra omkring i omgifningen, fingo några svenska kadetter syn på henne från däckets af sitt fartyg. Det var något i hennes sätt att se både hjälplös och förslagen ut som fånglade ynglingarne. Hon liknade icke heller riktigt sina systrar. Hon såg mera vårdad och civiliserad ut. Håret var benadt midt i pannan, och kring höfterna smög sig ett rödt kattunstycke, visserligen både smutsigt och trasigt men ändå ägnadt att imponera, i betraktande af hennes situation.

Fellahmannen var naturligtvis icke sen att begagna sig af det intresse hans älskling väckte. Några kraftiga årtag och han låg snart invid korvettens fallrepstrappa, där ett samtal utspann sig, som i brist på glosor å ömse håll mer kom att likna ett häftigt gräl än en affärsuppgörelse. Den hvitklädda skaran på andra sidan relingen var emellertid fast beslutna att sätta sig i besittning af den mörkögda skönheten i den trasiga kattunklädnaden.

Antagligen var den turbanprydda roddaren på sitt sätt fäst vid denna lilla mjuka kropp, som med ett oefterhärmligt smeksam behag brukade söka sin hviloplats vid hans breda bröst, men i den intressekonflikt, som nu skulle afgöras, drog och lockade pengarne starkare än kärleken till det hjärta han så så länge känt klappa invid sitt. Och så sålde han sin älskling för ett guldmünt. Girigt gömde han det innanför skjortan, där han förvarade sin samlade förmögenhet, inknuten i en smutsig brokig trasa. För sista gången visade han sina hvita tänder, kastade en halft öm, halft skämtsamt slängkyss åt sin forna kamrat och svingade sig därefter öfver relingen. Den öfvergifna kastade ett par snabba ångestfulla blickar på alla de leende ynglingarne omkring sig, rynkade sitt ansikte i hundra veck, sträckte ut sina små armar efter den försvinnande båten och lät höra ett enda långdraget, klagande tjut. Mannen i båten reste sig, svängde till afsked med sin åra och skrek något öfver vattnet, hvilket lät som »Aschi». Det var allt. I nästa ögonblick styrde han kurs mot en jätteångare, som med sakta majestät gled in genom molon...

Några minuter efter det fellahmannen och hans farkost försvunnit ur sikte, inträffade något, som väckte både förvåning och förtjusning hos den skara, som tätat kring det nyförvärfvade kvinnliga elementet på hans svenska majestäts skepp. Sedan nämligen den unga damen en stund visat sin intresserade omgifning den mest upprörande likgiltighet genom att endast sysselsätta sig med personliga toalettbestyr för att dölja sin sorg, som en snusförnuftig tredjeklassare anmärkte — hoppade hon plötsligt med ett vildt skutt ur ringen, kastade sig om halsen på en matros, ryckte till sig hans mössa och försvann snabb som tanken upp i stormasten med sitt byte.

Hon följde därmed endast sin natur. Ty

båtkarlens vän var rätt och slätt en liten apa af markattornas familj.

Den långvariga hetsjakt, som nu följde, verkade till den grad uppiggande på hela besättningen, från chefen till minste kadetten, att Aschis popularitet från den stunden var gifven. Man märkte dock ingen förhållelse i hennes väsen öfver denna ära. Hon bar snarare den allmänna tillgifvenheten med en ironisk skämtsamhet, som ibland kräfde lindriga bestraffningar. Äfven dessa intermezzon tycktes hon betrakta som de naturligaste saker i världen. Men hennes uppsyn under exekutionen var oemotståndligt komisk. Hennes lilla rynkiga gubbansikte kläddes med ett djupt och stilla allvar. Blicken fick något fjärrforskande och reflekterande öfver sig, som roade kadetterna obeskrifligt. »Hon blir religiös utå stryk — d'ä farligt att ge 'na mer,» brukade flaggstyrmannen säga, hvarvid han såg mäktiga fundersam ut. När allt var öfver och den ostryiga älsklingen ansågs ha sonat sin sista delikatesstöld, hoppade hon afsides och riste på sig, liksom ville hon skaka af sig minnet af den brutala behandlingen. Efter dessa inledande rörelser gick hon med afmått värdighet fram till ett kajutfönster och började där i rutans spegel ordna sitt yttre. Särskild omsorg ägnade hon åt sin frisyra. En underlöjtnant kunde icke offrat mer arbete på sin bena än denna lilla skeppsmarkatta, där hon satt och smetade håret åtskils med sina knotiga, griphungriga fingrar.

I regel kräfde Aschis odygder bestraffning hvarje dag, och exekutionen utfördes då af en officer eller underofficer under stort deltagande. Men en dag hände det, att en matros tog sig för att söka skipa rätt på egen hand. Det skulle han dock aldrig ha gjort. I blindt raseri gled den lilla markattan ur hans grepp och kastade sig öfver hans ansikte, hvars mest framstående parti på det obarmhertigaste massakrerades. Visserligen höll hon sig undan i tacklingen nära ett dygn efter detta attentat, men när hon slutligen öfverlämnade sig till bestraffning, såg hon mer föraktfull än ångrande ut, då hon bland åskådarna upptäckte sin bindelomhöljda antagonist. Hvaraf man slöt att Aschi hade en klar uppfattning af skillnaden mellan befäl och menige, och att hon var en varelse med utpräglad själfaktning, hvilken icke blundade för kränkningar af den art, som föranledde våldet på matrosen. Man respekterade villigt detta erkännande åt subordinationstanken och därefter mottog Aschi aldrig smörj af andra än befäls personer.

Under dessa dagliga strider för sina rättigheter som apa hade Aschi lärt känna icke bara hvarje vinkel och vrå på fartyget, utan också knutit fasta vänskapsband bland olika grader och åldrar. Hon hyste dock en obehaglig fasa för chefens våning med dess skräckinjagande ensamhet. Inte ens de märkvärdiga saker, som fyllde rummen, förmodade jaga skrämelsen ur de små svarta ögonen. När hon väl slapp ur detta tillfälliga fängelse med en sockerkaka eller apelsin som synligt tecken på bevägenhet från högsta ort, hoppade hon genast upp på närmaste karls axel och började undersökningen af sin gåfva med en min af upphöjdt sjäslugn och djup tillfredsställelse.

Emellertid nalkades expeditionen sitt slut. Man fick kännning af Sverige. Fartyget skulle snart läggas upp och besättningen afmönstras. Hvad skulle man taga sig till med Aschi? Kadetterna höllo långa öfverläggningar. De vildaste förslag framställdes. Till slut enade man sig dock om att öfverlämna det kära djuret som gåfva till chefen med villkor, att det skulle få fortfara att »tjänst-

göra» vid flottan i någon lämplig kommandering. Kommendörkaptenen, som var en man med humor, upptog denna onekligen något djärfva hemställan med välvilja, och så blef det bestämdt, att Aschi skulle få komma till en skeppsgosseskola på västkusten. Skilsmässan blef gripande, och vid den afskedsfest, som gick af stapeln till gunstlingens ära föråt hon sig så, att man flera dagar fruktade för hennes dyrbara lif. Vid samma högtidliga tillfälle utnämndes skeppspan Aschi från Tunis till korpral utan nummer och begåfvades med två klädningar: en stickad röd tröja med halvkorta ärmar till daglig dräkt samt en utomordentligt praktfull högtidsklädnad, förfärdigad af en gammal örlogsgös och rikt besatt med knappar och reglementsvidriga galoneringar.

Så rustad sändes hon till sitt nya verksamhetsområde. Det behöfver väl knappast sägas, att hon blef mottagen med hänförelse. Omväxlingen hade dittills icke varit stor och hufvudsakligen bestått i en grammofon, hvilken började visa betänkliga ålderdomssymptom, och som tycktes finna ett brottsligt nöje i att förvandla John Forsells klangsköna arior till hessa gatsångarprestationer för att nu icke tala om en hel del andra olater.

Aschi distanserade från första stunden detta kärinstrument genom sin lysande skrud och sitt ogenerade uppträdande. Skeppsgossarne, af hvilka de flesta aldrig hade sett ett dylikt underdjur, visade en nästan delirantisk förtjusning vid presentationen för hennes nåd, men deras försök till närmanden möttes af en nedslående nonchalans, som likväl plötsligt kunde slå öfver i små tillrättavisande luggningar och öronmynningar. Men så var hon ju också korpral.

När den tjocke marinintendenten på särskild kallelse anlände för att höras öfver det nya besättningstillskottets förplägnad, slog han ihop händerna och nästan skrek:

— Du, min skapare, hvad hon liknar Jenny!

Hvem den dam varit, hvars minne steg fram i sådan klarhet vid åsynen af markattan från Tunis, står fortfarande höljdt i dunkel. Intendenten var nämligen ungar. Efter den stunden fick emellertid skeppsgossarnes nya lekkamrat heta Jenny. Hon blef till och med döpt. Detta därför att man på goda skäl misstänkte, att hon varit uppfödd i en ganska hednisk omgifning. Förresten ansåg man, att Jenny klingade betydligt bättre. Aschi! Det lät ju som en nysning. Slutligen fick man också ta hänsyn till intendenten, som gifvit upphof åt namnet. Intendenten, ja! Honom öfverraskade man ofta med att stå och formligen sluka Jenny med ögonen, då hon kilade omkring på däckets i sin röda sticktröja. Af denna och därmed sammanhängande anledningar började därför mannen ifråga betraktas som bärare af en mystisk hemlighet och hans stormiga förflutna blef ett ämne, som gjordes till föremål för de mest fantastiska utsmyckningar.

Det torde vara tvifvel underkastadt om Jenny kände sig så värst uppbyggd af den allmänna uppmärksamhet, som ägnades henne. Tvärtom märkte man genast, att hon hyste en ganska tydlig ringaktning för alla, som icke buro flottans uniform. Isynnerhet kunde hon inte tåla fruntimmer. Deras ängliga och sjäpigade försök till närmande uppkallade hennes lifliga förakt. Stadsläkarens lappstäng var också i ständigt verksamhet för att bränna spåren af hennes kännbara misslag. Pojkar utan sjömansblus både fruktade och afskydde hon. Det tycktes som om hon på grund af vissa likheter i läggning och natur betraktade dem som större och starkare men på samma gång mer plebejiska

medlemmar af hennes egen släkt. En af hennes förnämsta njutningar bestod i att nappa till sig deras mössor och från en upphöjd plats fröjdas åt offrens vanmakt. Större sympati — om den också var något reserverad — visade hon fiskarena, hvilka om höstmornarne fyllde hamnen med bruna segel, benzinklukt och silfverglittrande nät för att sedan åter på eftermiddagen styra ut till hafs med sina kostrar, hvilka liknade ett stim väldiga hafsdjur, när de i samlad trupp puttrade ut mellan klipporna. Förmodligen kände hon sig trygg inför dessa fåordiga jättar, som kommo tveksamt framklampande och kunde stå i timal med händerna i byxfickorna och stirra på den rödklädda varelsen, där hon for ut och in och upp och ner i feberaktig ifver och icke lämna något tillfälle till odugd oförsökt.

Naturligtvis hade Jenny liksom den öfriga besättningen fått sig anvisad en bestämd kojplats, men i detta liksom i öfriga afseenden åsidosatte hon fullkomligt disciplinens fordringar. Ena natten kojade hon hos kökspersonalen. Den nästa kinesade hon hos underofficerarna och en annan natt kunde daglöjtnanten finna henne hopkrupen som ett litet nystan vid sängfoten, när han kom in efter nattronen.

Till en början vågade sig det lilla djuret icke ut på några större expeditioner. Faror tycktes lura öfverallt på kajen. Men så småningom vidgades cirklarne för hennes upptäcktsfärder, och en dag höll hon på att skrämja lifvet ur en änkenåd, som dragit sig ifrån lifvets larm med 900 kronor i pension, fyra vända sidenklädningar och minnet af en make, som dukat under för fienden alkohol. Denna aktningssärdade dam satt en stilla söndagsförmiddag, fördjupad i en skakande skildring ur Uppenbarelseboken, då hon plötsligt såg fönsteröppningen fyllas af ett hårigt vilddjur, som med ett på samma gång klokt och elakt intresse betraktade henne. Nåden blef så förskräckt, att hon icke kunde få fram ett ljud, men den tunna näsan började häftigt darra med den påföljd, att binokeln ramlade af. Vips var Jenny framme och snöt den. Att den gamla damen icke kände sig så munter till mods efter detta afbrott i helgdagsfriden, må väl ingen förtänka henne, men uppsluppenheten på fartyget blef desto större, när Jenny visade sig midt under kyrkparaden och efter att ha intagit en ledig ställning vid chefens sida med djupt allvar började profva en svartbågad pincenez på sin lilla nasus.

Psalmen gick alldeles sönder, och Fader vår drunknade i ett oemotståndligt fnisande...

Till Jennys rent mänskliga egenskaper hörde hennes utpräglade gourmandise. I vissa fall föreföll hon riktigt öfverkulterad. Det kunde aldrig hända henne, att hon lät hungern drifva sig till ett rått och djuriskt förtärande af födan. Hon valde endast de finaste bitarne. På frukten plockade hon ut det mjukaste köttet närmast kärnan. Morötter skalade hon först med yttersta omsorg och utvalde sedan med kännaremin de läckraste partierna, och hennes undersökning af ett grönkålhufvuds ätbara möjligheter visade en häpnadsväckande kulinarisk instinkt. Mest af allt älskade hon dock spindlar och döda flugor och det fanns icke en sten fot på Strandgatan, som icke Jenny omsorgsfullt rensat från dessa röfvarer och deras ihjälmarkerade offer.

Jenny var obestriddligen medelpunkten för intresset i den lilla staden. Men man hade delat sig i två skarpt skilda läger. Somliga betraktade henne som Belzebub i miniatyr, ett syndastraff eller en ständig påminnelse

om det ondas herravälde här på jorden. Andra åter funno, att samhället i denna lilla rödklädda upptågsmakare fått en glädjespridare, som icke nog kunde uppskattas. Hennes trognaste civila beundrare var en gammal hamnbuse, som grånat i den ingalunda lätta konsten att göra absolut ingenting. Med tiden hade han dessutom blifvit den mest lakoniska varelse man kunde påträffa. Kan-ske hörde denna vana till de igelkottstaggas han förmådde sätta upp till sitt försvar. Förresten kom ingen någon vart med honom. Inte ens den nye kyrkoherden, som dock ansågs vara en mäktig energisk man. Denne vårdare af åtta hundra själar slog en dag ned på förre arbetskarlen — som han af en outgrundlig anledning kallades i fylleri-protokollen — där han som vanligt stod och latade sig.

— Hvad gör Karl Persson egentligen här nere hela dagarne? frågade han.

— Går.

— Ingenting mer?

— Står.

— Ja, det var inte mycket att skryta öfver. Något mer tar han sig väl till ändå?

— Tittar, svarade den oförfärlige och började med sjukt intresse betrakta kyrkoherdens hederskäpp med silfverkrycka.

Mellan originalet Karl Persson, äfven kallad »Flitiga Persson» och den kungl. svenska skeppsmarkattan Jenny hade utvecklats ett vänskapsförhållande, som endast kan förklaras ur denna hemliga instinkt, som slår bryggor mellan själarne, äfven om de befinna sig på så olika plan som dessa båda. Flitiga Persson följde Jenny från morgon till kväll med ett allt uppslukande intresse. Tidigt hvarje morgon var han uppe och hälsade sin lilla vän med några grymtningar och en ansiktsförvridning, som skulle föreställa ett vänligt leende. Jenny visste, att det betydde en färsk bulle eller några nötter. Det tillhörde de outforskade hemligheterna, hur hennes beundrare skaffade sig dessa delikatesser. Men som han aldrig var tomhänt, får man väl anta, att det var makterna, som hägnade honom. De båda vännerna voro ömsesidigt lika imponerade af hvarandra. Jenny tycktes begripa och uppskatta detta stilla intensiva intresse för hennes person, som fyllde den gamle trasige mannen, och flitiga Persson föreföll buren af en nästan svindlande beundran för den energiutveckling, som den lilla varelsen utvecklade från morgon till kväll utan uppehåll. Elaka tungor påstodo, att denna beundran gällde innerst det faktum, att Jenny med sitt ständiga, nervösa snärjande aldrig utträttade något, och det kan nog hända, att de icke hade så orätt i det.

När hösten på allvar kom med sina nordstormar och hvirflande löf, skickades en sjöledig amiral ned till den lilla staden för att inspektera skolan. I en hel vecka hade man väntat honom, och ju längre det dröjde desto mer glänste skrof, metallbeslag, runda ansikten, skor och uniformer af den trägna dagliga putsen. En morgon steg den fruktade i land, några timmar förut bådad af ett telegram. Hans ansikte föreföll att vara skuret ur en kokosnöt och var omgifvet af en hårig urskog, som till och med snårat sig fram ur öron och näsa. När han harklade sig, lät det som en leopards rytande. Och han harklade sig alltid, då han icke hade whisky-smak i munnen. När denne sjöbjörn af gamla stammen trädde inför skeppsgossekompaniernas front och slungade ut sitt vilddjursläte för att klara strupen till ett »god dag, gossar», trädde alla dessa pojkögon på skaft af förskräckelse, och det blef så tyst, att man kunde höra en knappål falla. Allas blickar voro magnetiskt fästade på amiralen.

Följaktligen märkte ingen att Jenny, som man på grund af dagens betydelse ansett sig böra låsa in, på ett outrannsakligt sätt listat sig ut och nu med försiktigt glidande rörelser närmade sig den guldsmidde mannen, hvars utseende tydligen påminde henne om gångna tider. Hon lade hufvudet på sned och hennes ögon började glittra af lystnad. Ett skutt och — o fasa! — i nästa ögonblick satt hon på amiralens skuldra, hvarifrån hon med ett tydligt förakt för den goda tonens fordringar började ifrigt undersöka hvad som dolde sig bakom den rika hårväxten i hans öra. Öfverrumplingen var så ögonblicklig, försöksarbetet så målmedvetet, att den gamle herrn med kokosnötansiktet en minut stod stel och orörlig, fastnaglad af en spökskräck, som han aldrig förut känt. Men framför honom bågade de förut så raka leden och ett sus af fnittringar och kväfda skratt spred sig öfver hela linjen...

Låtom oss draga en slöja öfver hvad som sedan följde. Må det vara nog sagdt, att de hotande sviterna afvärjdes genom den följande utsökta materiella välfägnaden vid chefens bord. Men Jenny fick arrest på »eget rum» i fyra dagar. Hvilket tycktes förvåna henne, då hon tydligen uppfattat amiralens uppträdande som ett muntrationsnummer, enkom tillståndt för hennes räkning.

Någon tid efter denna märkliga inspektionsakt stordes enformigheten genom ankomsten af ett litet menageri till staden. Det var icke mycket att hurra för. Utom »världens förnämsta ormtjuserska», en fyrtioårig dam med ett blårodt, uppsvälldt ansikte, hvarur framtittade ett par ögon, som allra minst tycktes vara farliga för den halfdöda boa constrictor, hvilken två gånger om dagen halades upp ur en lår med gamla hästtacken, bestod »denna zoologiska mönstersamling» af en gammal melankolisk björn, hvars päls föreföll liksom rättbiten, två skabbiga hundar som gingo under benämningen vargar, ett gammalt reumatiskt och utlevadt lejon, köpt på realisation hos Hagenbeck, samt en bur, hvars ena hälft upptogs af en mängd papegojor under det den andra halvan beboddes af en chimpans, som bar på en själmördares dystra blick.

Hvad var naturligare än att Jennys ägare kommo på den lysande idén att sammanföra de båda fränderna till, som man antog, ömsesidigt nöje. Sedan menageriägaren i reklamens namn gifvit sin tillåtelse till besöket, släpptes Jenny en dag under stort tillöpp af skådelystna in till den uttråkade chimpansen. Man hade väntat sig ett möte med hjärtlighet och lustiga detaljer, men den unga apdamen i sin röd dräkt tillbakavisade genast med värdig indignation alla närmanden från den stora kusinen och barrikerade sig i ett hörn med själsfrånvarande och förnäm min.

Nästa morgon funno de delegerade från fartyget, att situationen blifvit ytterligare tillspetsad. Chimpansen satt nu i andra hörnet med tårfyllda obegripligt sorgsna ögon och stirrade på Jenny, som gnisslande af ilska riste burstängerna för att komma ut. När dörren till befrielse äntligen öppnades för henne, hoppade hon med ett skutt närmaste man om halsen och gömde darrande i hela kroppen sitt lilla rynkiga ansikte vid hans bröst.

Då sade handverkskorpralen, som alltid var färdig med en reflektion:

— Har jag inte alltid sagt, att Jenny är så god flottist som någon, och det är inte värdt att söka tvinga en sjöman till någon mesallians!

WALDEMAR SWAHN.

DRÖMMEN
OM
BJÖRK-
LANDET.

FÖR IDUN
AF
FREDRIK
WETTERLUND.

... såg hon för sig en ljus
spädgrön kvist som gaf
de förgängliga somrarnes sus.

I.

Tvänne flyttade samman.
Ung deras kärlek fick gro.
Sommar och målarbjörkar
glänste omkring deras bo.

Nordlandets trollglansnätter
söfde ett barn till ro.

Nordlandets trollglansnätter
lyste med stilla ljus
skuggigt skogsbyn och backens
slumrande röda hus.
Grenarm fura hviskade
ut i luft som var ljus.

Glänste somrar och svunno.
Flickan blef stor efterhand,
rönte å dammig landsväg
julis lodräta brand,
vandrade gröna stigar
i de grönaste gömslenas land.

Fann hon en plätt bland andr
dold under löf och gren;
lekte i klara dagar,
bidade ofta allen
där mellan grönskan kvällens
vänliga lutande sken.

Lekte i ljusa dagar.
Sexårstanke, som for
bort från det röda huset,
bort ifrån far och mor,
sväfvade vidare stigar
än målarebjörken gror.

Så en afton där kommo
vandrare långt ifrån,
mörka männer och kvinnor,
kommo af slumpens hån
en gång och aldrig mera
— den strömmande världslodens spån!

Sexårsflickan de togo
med sig — och borta hon var.
Aldrig ett spår blef funnet.
Borta från mor och far,
hvilkas förödda lycka
vinden till löfsuset bar.

II.

Hvita af linne som torkas
öfver altanernas rand,
ligga Santa Lucias

gränder i solens brand.
Vågen slår hexameter
mot en homerisk strand.

Vattnet och luften och ljuset!
Se, omkring golfens rund
samma hedniska sollif
myllrar i denna stund,
som när Italien sof i
myternas morgonblund.

Hamnen myllrar och molon,
ångare stora och små,
hundra nationers fartyg.
Tycker du dig ändå
skönja Odyssevs' segel
ute vid Capris blå?

Dock, det är dröm, som undfått
dagens klaraste dop.
Santa Lucia sorlar.
Sånger och skrän och rop
stiga ur brokigt stimmade,
tusendehöfdad hop,

— ättling icke af finhyllt
härskareras med svärd,
nej, men af gamle Davus,
trälen i gammal värld.
Roma, den stränga och höga,
såg med förakt hans färd.

Davus springer som bocken
städse tokig och glad,
han och hans son lazzaronen
i trasor kring mörkbrun vad,
eller njuta sofvande
Napoli, solens stad.

III.

Inne i vicon, dit ännu
fläkten från hafvet når,
lekte en tolfårsflicka
med ljusa ögon och hår.
Kom hon — ja fråga solen!
Hvem vet hvad som hände i går?

Ej åtminstone Napolis
fladdrande mänskoflarn.
Sades ju dock i gränden,
huru ett ljuslätt barn
mist sina mörka föräldrar
i upplopp af gatans skarn.

Föräldrar — ja, säg voro de?
Ingen frågade slikt,
om ibland barn som myllra
ett är det andra likt.
Solens bukt vid vulkanen
alstrade gränslöst rikt.

Flickan själf hade lefvat
stadens myggdansen i sol,
fästes vid allt och intet,
lekte i trasig kjol
ute på kajen och visste
knappast "i år" och "i fjol."

Blef hennes själ, som fostrats
så bland färger och brus,
lik det virrvarr hon skönjde
högt ifrån grändens hus,
grändens tusende fönster
och tusen altaner i ljus?

Se, som Pietro och Gemma
kunde hon icke le,
icke så skallande sorglöst
sjunga om lust och ve,
och en stillhet i själen
bar hon som aldrig de.

Och allt medan hon lefde
stundernas tidsfördrif:
dagens och kvällens fröjder,
barnens sånger och kif —
skymtade liksom skuggor
från ett förgånget lif.

Talade hon och svepte i
Napolimålets skrud
lekar och infall och visor —
plötsligt, helgon och Gud!
kunde stiga i själen
sällsamma, främmande ljud.

Högt på terrasserna stod hon.
Napolis halfrund låg
djupt därnere och golfen
bländade. Flickan såg.
Men — ett underligt skogsbyn
dallrade för hennes håg.

Restes den mörka pinjen
blank i sitt soldagsrus
mot Posilippus höjder —
såg hon för sig en ljus
spädgrön kvist som gaf de
förgängliga somrarnes sus ...

Träd såsom skira slöjor —
har hon allenast drömt?
Röda huset på backen —
är det en bländsyn hon gömt
med två skuggor därinne,
sysslande kring henne ömt?

Blicken skymdes. Ånyo
allt blef hvardag och lek.
Peppo sjöng genom gränden
och Mariuccia skrek ...
tills mot rodnande tinnar
tonade vespern vek.

Men när hon så på bädden
smekte sin lilla get,
visste hon knappast hvarför,
men — men nästan hon gret.
Var hon en *visionaria*?
Bar hon en hemlighet?

Hvarför blott hon af alla?
Ingen förstod hvad hon såg,
ingen, hon själf ej heller,
svallningen i sin håg.
Känslor af hemlös längtan
lyfte en bristande våg! —

Napolis röda kvällning
sken i kammarn igen.
All hennes värld därute,
hur hon älskade den!
Staden och molon och hafvet,
barnen och åsnan ... men —!

... Dunkla bilder i själen.
... Ord som blott hon förstår.
Hvarför blott hon? — Och sömnen
sänktes kring gula hår,
sänktes kring ögon skinande
ljusa, som Sörmlands vår.

Kom så en dröm. Hon satt under
blom och gyllene frukt,
kände i luftens hetta
rosornas tunga lukt,
medan en djupblå nattstund
låg öfver Napolis bukt.

Plötsligt var allting borta.
Dunkel svallade hit ...
Lågt ner i norr blott lyste
himmelen stilla hvit
men som på ändlöst afstånd.
Drog ej en hviskning dit?

Där är den yttersta norden,
kan du dess ljusning se?
Trollglansnätternas rike
vill för din blick sig te!
Flyg mot dess hvita fjärran!
Du är dess stjärnefé.

Dunkel ... och glans ... en halfdag,
den som du aldrig glömt.
Skuggigt skogsbyn och backens
stuga du sällsamt drömt,
och ... två skuggor därinne,
blickande sorgset och ömt ...

— Spratt ur sömnen den lilla.
Väcktes i grändens hus
nu som alltid en morgon
midt i Neapels brus,
morgon kring tusen fönster
och tusen altaner i ljus.

Konst

Några bilder
holms artistlif,

ur det unga Stock-
på akademi och må-
larsskolor, i atelie-
rer och "skrubbar", på "guld-

En manlig modell

HÄR ÄR, som af bilderna och rubriken framgår, alls icke fråga om andra än de unga och allra yngsta bland våra konstnärer — de, som ännu hålla på med sina officiella konststudier eller nyss avslutat dem.

Men man kan lika gärna först som sist säga från, att det folk vanligen menar med "ung konstnärbohème" o. s. v. alls icke existerar hos oss. Vi ha ingen jordmån för dylikt, men, hvad värre är, vi ha knappt någon heller för ung konst öfver hufvud taget, som ännu behöfver hjälp och ledning, fastän den lämnat det egentliga elevstadiet bakom sig.

Följden har alltså blifvit den, att våra unga konstnärer blifvit ena riktiga nomader, om hvilka man aldrig med säkerhet vet, om de för tillfället måla nordisk vinter eller något annat, "som ta me katten skall bli en originell tafla", i en atelier på Glasbruksgatan eller dyrka främmande gudar i en motsvarande lägenhet på Rue Bellini eller t. o. m. på så nära håll som Vesterbrogade.

Öfver allt ha de i alla fall större möjligheter till utveckling än i Stockholm — i all synnerhet flera

Siesta. Interiör från en a

Konstnärslif.

"Antiken" på taket.

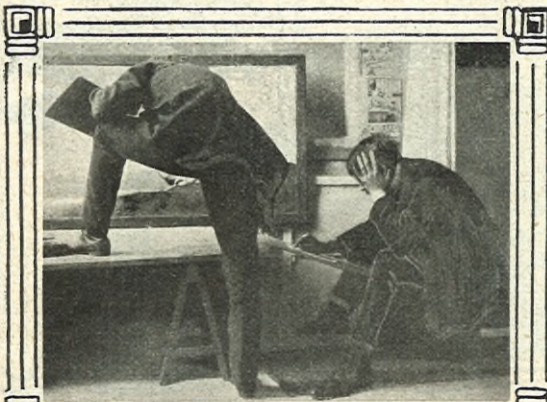
tillfällen till eget val af riktning och ledning genom skolornas och lärarnes mångfald än här, där vi, sedan Konstnärsförbundet lade ner sin elevatelier, icke ha mer än en enda sådan och den egentligen blott afsedd för nybörjare, en sorts förskola till Akademien. Detta om de möjligheter de unga icke ha. Nu till dem de ha.

Som sagdt, går det just ingen nöd på dem i själfva begynnelsen af konstens törnbeströdda stig, som förresten vid deras första stapplande steg icke är strödd med något värre än "antiker", hvilka noggrant och kärleksfullt skola afritas af det unga konstnärfröet, hvilket iklädt den fladdrande halsduk och det myckna hår, som allt sedan Mimis och Trilbys dagar utmärkt konstens noviciat, går på Althins atelier och förbereder sig på inträdespröfningen till Akademien.

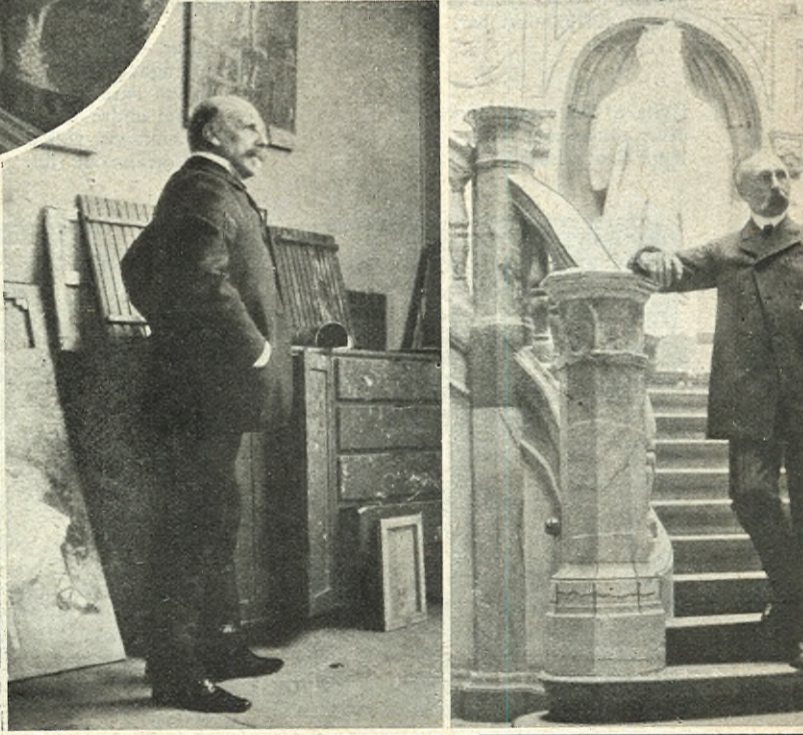
Och så kommer han in eller också kommer han inte in. Eller också kommer han in, men blir efter den ettåriga aspiranttidens utgång utesluten för visad brist på anlag.

I de bägge sista fallen fortsätter han på egen hand, uppmuntrad af det faktum att mer än hälften af alla stora konstnärer blifvit ratade af akademierna.

Men i det förra fortsätter han att med lif och lust eller suckan och kvidan, beroende på temperament, rita antik under hela det första året på

Födslovända.

Grefve Georg v. Rosen.

Direktören Frih. G. Cederstr

ms

Ärsvär.

krog" och "hippa", i helg och söcken.
Fotografier af Paul Jonze m. fl. med
förklarande text af Anna Lenah
Elgström.

En kvinnlig modell.

med dess slut börjar kampen. Och så går han ut i lifvet med sitt eventuella stipendium, med sin kungliga eller hertiglga medalj eller kanske bara med "drickspengar", som allt under 1,000 kr. kallas, eller också utan någonting alls — allt efter anlag och flit — mest flit.

Ty, som en akademist sade med en min, som om han gjort en mycket överraskande, ehuru något för sen upptäckt — han var nämligen redan relegerad — "för att komma fram vid akademien fordras det att man arbetar..."

Sedan komma de svåra åren, som väl alla unga konstnärer ha fått känna på, långa tider under hvilka de dra sig fram på understöd från långmodiga mecenater eller genom ett underverk och då deras hälsningsformulär oföränderligen lyder ungefär så här:

Goddag, lifvadt se dig! Hva' lefver du af?
— Hva' lefver *du* af?
— Ja, säj det!
— Dito.

Konstakademiens atelierer.

Och vid minnet af de väldiga dukar och jättestora industrimonument, som varit möjliga att smälla upp blott därför att atelierna varit så stora och han själf så ungdomligt fräck, vid minnet af hvilostunderna i den stora trappan, uppför hvilken kavalleri skulle kunna färdas sex man i ledet, och på de breda platta taken för att icke tala om de präktiga torneringarna med spännramar till sköldar och linjaler till lansar, ridna på eldiga hästar genom de långa korridorerna, ger han professorn rätt.

Men vid minnet af allt detta och hundra andra skojfriska upptåg och galna streck af trofast kåranda och kamratvänskap utan vank och brist — af nätter i fest och dagar af solljusst arbete — kommer han underfund med ännu en sak — att med dessa fyra år är hans sorglösaste och gladaste tid gången och att

På croquisskolan.

konstens förgård

Och sedan ungefär så här:
— Hvar kommer du från?
— Från "Hemvännens" redaktion, har varit där och bedt om arbete till julnumret.
— Nå, fick du något?
— Beställning på en stor plansch "Det lyckliga äkta paret" — bara 30 kr. i honorar, försökte få mer, men det gick inte.
— Ja, då framställer ja dem i lufven på hvarann, sa jag.

— Gör ni det, får ni ingen beställning alls, sa redaktisen, *lyckliga* ska dom se ut och barn ska dom ha omkring sig.

— Bara *ett* i så fall, sa' jag då, fler kan ni väl inte begära för 30 kr. Men slutet på visan blef, att jag måste lofva sju. Sådant är lifvet.

— Ta det humoristiskt, grabb! säger vännen.

— Ja, det gör jag också, det är det enda möjliga, men vore man öfver 30 år, skulle det inte vara möjligt.

Men nu hör man gudskelof ännu till konstens allra yngsta rangklass — den som ännu ingen framgång haft, men just därför har alla möjligheters möjlighet till en alldeles pyramidal sådan.

Och därför har man råd att ge sig till tåls, ty äfven om det närvarande är fullt af vedermödor och hela ens lif

Trista stunder.

öm i Akademiens stora trappa.

Professor O. Björck.

så långt i framtiden man kan se måste vara inriktadt på anskaffande af den dagliga middagskrischan, framtiden har man dock ännu framför sig, ännu hel och ostyckad, lysande af hopp och löften.

Och därför kan man vara glad och i sin "skrubb" eller s. k. atelier, där alla himmelens väder stämt möte, trösta sig öfver att fotogenköket inte värmer, världen inte förstår en och pantlånaren inte vill ge en så

liksom hängande i ett tomrum och undrar själf ibland, hvarför man är nog dum att hålla, ut och tänker så här: Hvad gör det väl om hundra år, om det var jag eller min atelierkamrat, som kom först fram till målet...

Är det värdt en sådan möda?

Ty hvem frågar väl om 50 år efter, om det är en Pettersson eller en Petersen, som målat en bra tafla? säger man sig själf i sådana stunder.

Men alldenstund

Dekorationerna målas till A. K.-maskisen.

Och som vanligen också blir det — klackarna i taket!

Och därför kan man morgonen därpå åter förtröstansfullt ta i tu med striden för sin odödlighet. Med kampen för att nå herraväldet öfver formen och ge röst åt allt inom en, som längtar så våldsamt efter luft. Och för att inte svälta ihjäl och dö från det, så gnor man och går på — tar färg på krita, klär sig på afbetalning — gifter sig på den också, förresten — och äter, då man har råd, ritat annonser och målar skyltar till affärer, springer hos konsthandlare med taflor och på redaktioner med teckningar och får vänta eller blir nådigt tillsagd att komma igen "en annan gång, då det är bättre tid." Och då får man ändå afslag till sist och känner sig löjlig och öfverflödig, som bara talangen kan göra, innan den är erkänd — och som den innan dess också faktiskt är i detta land och i sannolikt alla.

Men vill man ha mat den dan åt sig och sin eventuella familj — sin mycket eventuella, ty man är sällan gift — så får man allt bita ihop tänderna och försöka sin lycka på annat håll.

Och allt detta för att på lediga stunder från springet efter pengar och krafset, man svänger ihop för att nå dem, försöka hinna litet af det man verkligen vill ha gjordt — arbetet med stort A — och så i bästa fall få färdiga några taflor och skulpturer, få delta i en utställning och, om turen är god, få en rad af kritiken — i värsta fall bli så bortglömd, som om man aldrig varit till.

Inte sannt, det är förlåtligt, om man inför det sista fallet, trots allt sitt hopp och sin framtid, blir litet modfälld och känner sig till öfvers — man blir

Vinterkväll i ateliern.

"Här ska ta me katten målas en originell tafla!"

Konstnärshörnan i Berns.

"Björcks gossar"

"Högtidlig aftäckning".

"Slutapoteos".

mycket, som vårrocken verkligen är värd, med att tänka på, hur härlig solnedgången var förliden afton — därför kan man köpa en stor, röd nejlika för sin sista slant och med den i knapphållet och en viggad cigarrett i mungipan ge sig ut på gator och gränder för att bjuda in folk till en "hippa" — det är uttydt: atelierfest — som skall bli "kul" — det är uttydt: rolig öfver all beskrifning!

En "hippa".

man, som sagdt, gudskelof ännu inte är 30, oftast inte 25 en gång, så säger man sig det aldrig så värst länge, utan i stället strax därpå: Hufvudsaken är i alla fall att taflan blir målad. Och den där Pettersson kanske är en slarf...

Därför är det väl bäst man hugger i nya tag!

Och så gör man det.

Men allt är icke bara allvar, nej då,

Två unga etsare.

Söndagsfrämmande i ateliern.

långt därifrån, nejlikans tider äro både många och långa, nejlikans tid som också är "hippans" och "sprallans" — det är uttydd glädjens — i denna vilda stam af unga konstnärer, spridda öfver hela Stockholm, öfverallt där en atelier byggd af järn och glas likt en apbur klättrat upp bland vindskuporna — ett löst folk utan höfding och banér, men begåfvadt med stridsrop och för oinvigda nog så förbryllande språk och lagar — där alla känna alla — där allt mitt är ditt — kanske för att "mitt" är så förtvifladt litet — och där gästfriheten är drivven till en så arabisk höjd, att hvem som helst, blott han hör till stammen, kan få kinesa hos hvilken annan som helst (förutsatt att denne har fast bostad, hvilket icke är en alldeles gifven sak) och låna hans pengar och tandborstar (förutsatt att han har några) hur lång tid som helst.

Så gör t. ex. Valle — en af de få bohemyper, som existera — han, som hela Stockholm känner igen, då han från den landsort, han för närvarande hedrar med sin närvaro, kommer upp till Stockholm i och för det

Två målarflickor.

I arbetstagen.

"Valle" i sin skrub.

stora vår- och hösthärjandet, fin och elegant, klädd i kofva och ny kostym och genast efter ankomsten stegar ner till Berns målarhörna, där han finner hela det gamla "gänget" och blir mottagen med höga stridsrop: Ja ä' gla! Ä' du gla? kringklappad, beundrad och bjuden på drycker, som han enligt programmet betalar de två första kvällarna för att den tredje — efter en påhälsning hos "Troende Kalle" på Glasbruksgatan, akademisternas lif- och hofpantlånare, där han har så mycket af sin lös-egendom förvarad, att han funderar på att själf flytta dit — uppenbara sig på en atelierhippa så vidunderligt skrudad, att t. o. m. de, som känna honom, tro att han är kostymerad till maskeraden.

Ty maskerad var det förstås — det är atelierernas favoritnöje alltifrån A. K:s (Akademi-Klubbens) stora maskerad på Fenix, innan hvilken hela akademien i fjorton dagars tid inte gör annat än målardekorationer och dansar på förmiddagarna, ner till alla de små privata kostymfesterna på bål och dragspel i atelierna.

I äktenskapets hamn.

Den förstfödda.

Och där dansas — ack, hvad dansas det icke allt för excentriska danser af målarpojkar i stora stöflar och vadmallsportdräkter — ty som hvar man vet är detta de unga konstnärernas yrkesuniform — och målarflickor i fantastiska frisyrer, reformklädningar och spännen stora som tallrikar — så att alla de obligatoriska kulörta lyktorna gunga och dammet står i högan sky, tills nästa dag bryter in med den obligatoriska sillfrukosten som eftersläckning och, eftersom det unga blodet nu är i jäsning, hundratals nya slags upptåg och tillställningar, hvarom vidstående bilder kunna ge en blek aning. Så t. ex. den som föreställer akademieleverna i hans majestät konungens höga närvaro med fanor, standar och musikkår, för att icke nämna representanter för adeln och krigsmakten till lands och vatten, högtidligen af-täcka den klocka, de begärt för en af ritsalarna, men icke fått.

Så går långdansen af glada bedrifter genom ateljéerna, utförda af glada ungdomar med hela lifvet framför sig och ledda af muntra vildhjärnor som t. ex. Don Jansson eller Don Juan, Don Janssons gode vän, den unge eldige organisatörn och reformatörn, som bland annat vid begärd audiens hos konstakademiens direktör på — i det närmaste förstas — fullt allvar föreslog bildandet af en änke- och pupillkassa för elevernas efterlevande. Han hade således tänkt att stanna där längre än han gjorde, ty en tid därefter blef han "föckad", sedan han rågat sina synders mått genom att vid ännu en audiens framlägga ett förslag om införande af militärisk pli och manstukt bland eleverna — ett slags härordningsförslag i korthet sagdt. Direktören lät honom tala till slut och sade därpå bittert: Jag tror sannerligen ni står och skojar med mig, hvartill den unge mannen med förutnämnd påföljd svarade ett enkelt och ökonstladt: Ja!

Det var samme unge militärentusiast, som — men nej, skulle man tälja alla hans bedrifter, finge väl detta nummer utvidgas till dubbelt format — skulle man därtill tala om en bråkdel af de andras — af "Skakis", som nu är på god väg att bli en stor konstnär, af "Filles" eller af "Den snälle Bofvens" — men bara deras färgrika vedernamn tar ju stor plats — finge det väl gå ut som ett lakan.

Men att sådant folk har roligt tillsammans är ju helt naturligt — skulle icke unga konstnärer ha det, vet jag inte hvem som skulle det — kamrater i så mången knipa och så månet galet streck, som de äro.

Och detta kamratskap har ännu en fördel, den nämligen att inom denna krets kan det gå så ogeneradt och pojaktigt okonventionellt till som möjligt mellan målarpojkar och målarflickor utan att det blir "fritt" i annat än god mening.

Därtill är man för hjärtans goda kamrater, därtill känner man hvarandra allt för väl och vet, att hvad man än gör eller säger, så kommer det icke att mistydas — d. v. s. anses värre än det är.

Och då — hvilket öfverraskande ofta händer — en målarpojke gifter sig med en målarflicka — på just ingenting förstas, och sätter bo i en atelier med sängkammaren bakom en skärm, köket bakom en annan och babys lilla säng litet hvarstans hur det faller sig bland pappas och mammas stafflier och dukar — och lefva lyckliga i all sin tid, så beror det antagligen också på samma sak — att de varit kamrater förut i många herrans år och lärt känna hvarandras goda och dåliga sidor i vått och torrt, i festhumör och hvardagslynne, tills slutligen inga öfverraskningar med thy åtföljande desillusioner, misshälligheter och — skilsmässa egentligen kunna komma i fråga.

Och då äro de "i hamn."

STOR LITTERÄR PRISTÄFLING

Till hugfästade af

IDUNS TJUGUFEMÅRSJUBILEUM

Sjutusenfemhundra Kronor (7500)

Utdelas i Pris

däraf ett första å femtusen (5000) kronor.

SÅ HAR TIDEN runnit undan, att Idun den 1 januari 1912 börjar sin tjugufemte årgång. Det blir ett märkesår för tidningen i mer än ett afseende, ty ett kvarts sekels publicistiska arbete och oafslåtliga kontakt med en stor läsekrets ge oss både en tacksamhetsskuld att reversera och ett erfarenhetskaptal, som skall bli den bärande grunden för tidningens framtida utveckling.

Bland en af Iduns många goda traditioner har städse varit den att bland sin stora publik inom de bildade klasserna väcka och sprida intresset för värdefull originallitteratur på prosadiktens område. Hvad är därför naturligare än att redaktionen nu önskar hugfästa sitt kvartssekeljubileum med att om möjligt foga ett nytt litterärt mästerverk till raden af de båda redan klassiska vordna prosaalster, som bära författarnamnen Selma Lagerlöf och Olof Högberg och hvilka först framträdde som prisskrifter i Idun.

Öfver hufvud ha våra stora litterära pristäflingar med deras för nordiska förhållanden högst betydande penningpris städse lämnat en värdefull ideell afkastning, och då vi nu gå att utlysa en ny täflan för vårt Romanbibliotek, vid hvilken de pekuniära förmånerna än ytterligare ökats, hoppas vi att äfven vid detta tillfälle kunna påräkna den svenska författarvärldens lifliga tillslutning.

Men det vore därjämte önskvärdt, att "den svenska kvinnans tidning par préférence" kunde i sin jubileumsårgång bjuda ej endast en mästerligt skriven roman, utan att densamma jämväl behandlade ett ämne, som nära sammanfölla med kardinalpunkten i tidningens program: *arbetet för den svenska kvinnans utveckling*. Vi inbjuda alltså härmed skönlitterära skriftställare och skriftställarinnor att deltaga i denna vår nu utlysta täflan under följande bestämmelser:

För en originalroman på svenska språket, *företredesvis en skildring af den nutida kvinnorörelsen i Sverige med dess kamp för kvinnans sociala själfständighet* eller ock med valfritt ämne samt af en halt, som gör den tilltalande för en bildad och vidsträckt publik och till ett omfång af ungefär 20

sextonsidiga tryckark af Iduns Romanbiblioteks format, betala vi som pris och honorar

Femtusen (5,000) kronor.

Dessutom utbetala vi ytterligare ett andra och ett tredje pris å respektive **Femtonhundra (1,500)** och **Ett tusen (1,000) kronor** för de båda originalromaner af samma beskaffenhet, som komma därefter i värde.

Härför förbehålla vi oss rätt att i första hand offentliggöra samtliga arbeten i Iduns Romanbibliotek. Icke prisbelönda arbeten betinga vi oss likaledes rätt att inlösa efter särskild öfverenskommelse med respektive författare.

Samtliga täflande arbeten skola anonymt vara insända till Iduns Redaktion, Stockholm, innan april månads utgång år 1911 samt åtföljas af en förseglad namnsedel, hvars konvolut förses med ett motto, hvilket äfven bör återfinnas å manuskriptet.

Skulle redaktionen anse, att ingen af de insända täflingskrifterna besitter sådana egenskaper, att densamma bör tillerkännas det utfästa första priset odeladt, förbehålla vi oss rätt att efter godtfinnande bestämma öfver dess delning.

Stockholm den 1 april 1910.

För Redaktionen af Idun
Johan Nordling.

"Mamma, hvad skall jag göra?"

Ett kapitel om våra barns lekar och sysselsättningar.

SÅ LYDER PRISÄMNET för juli i vår serie "Årets tolf kapitel" och uppmana vi alla dem af våra läsare, som sitta inne med erfarenheter på området, att genom Idun framlägga dessa för vår läsekrets. Täflingsartikel, som icke gärna i längd bör öfverskrida 4 Idunsspalter, insändes till *Iduns redaktion, Stockholm, senast den 31 maj* och förses med påskrift: "*Iduns artikel täfling*". För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett pris af

ett hundra (100) kronor,

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns julnummer.

Stockholm den 1 maj 1910.

Redaktionen af Idun.